

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Ebû Hilâl el-Askerî
(ö. 397? h.)

ARAB DİLİ'NDE ve KUR'ÂN'DA
FARKLAR SÖZLÜĞÜ

(*el-Furûq fi'l-Luġa*)

Tercüme: Veysel Akdoğan

Ebû Hilâl el-Askerî

ARAB DİLİ'NDE ve KUR'ÂN'DA
FARKLAR SÖZLÜĞÜ
(*el-Furûq fi'l-Luġa*)

3. bsk. İstanbul 2017

İŞARET YAYINLARI
Hobyar Mah. Ankara Cad.
Ünal Han, No: 21/1, Caġaloġlu–Fatih
Tel: (0 212) 519 17 28—528 30 63
Fax: (0 212) 528 30 59
isaret@isaretyayinlari.com.tr
www.isaretyayinlari.com.tr

işaret

İŞARET YAYINLARI: 124
Kur'ân Kitaplığı

Kitabın orijinal adı ve Yazarı:
el-Furûq fi'l-Luğa
Ebû Hilâl el-Askerî

© İşaret Yayınları

Tahkik
Lecnetu İhyâi Turasi'l-Arabî fi Dâru'l-Âfâki'l-Cedide

Çeviri
Veysel Akdoğan

Kontrol
Prof. Dr. Ömer Aydın

Redaksiyon, Tashih ve Mizanpaj
Ertuğrul Özalp

Dizgi
V. A.

Baskı-Cilt
Şenyıldız Matbaacılık Yay. LMT. ŞTİ.
Gümüşsuyu cad. No: 3/2, Topkapı/İstanbul
Tel: 0212 483 47 91
Sertifika no: 11964

Kapak
Yunus Karaarslan

3. bsk. İstanbul 2017

ISBN
978-975-350-220-7

Sertifika no: 15826

Mizanpaj programı: QuarXPress
Karakter: Utopia
Metin: 10 ve 9 pt.
Metnin satır arası: 13.2 ve 12.2 pt.
Metnin paragraf arası: 2 mm.
Dipnot: 8 pt. (Auto)

İŞARET YAYINLARI
Hobyar mah. Ankara cad.
Ünal Han, No: 21/1, Çağaloğlu-Fatih
Tel: (0 212) 519 17 28—528 30 63
Fax: (0 212) 528 30 59
isaret@isaretyayinlari.com.tr
www.isaretyayinlari.com.tr

YAZAR HAKKINDA

Bu eserin yazarı olan el-Hasan b. Abdullâh b. Sehl b. Sa'îd b. Yahyâ b. Mehran el-Askerî, Ebû Hilâl bir edebiyat bilgini ve bir şâirdir. Basra ile İran arasında bulunan Ehvâz'ın yerleşim yerlerinden biri olan "Asker-Mükrem"de doğmuş ve oraya nisbet edilmiştir. Târihçiler, doğum ve ölüm târihine yer vermemişlerdir. Ancak Yakut, "Ebû Hilâl'in ölüm târihine ilişkin bize ulaşan herhangi bir bilgi yok, ne var ki eserlerinden *Evâil*'in sonunda, 'Bu eserin imlâsını [yazımını], hicrî 395 yılı 10 Şaban'ında Çarşamba günü tamamladık' ifâdeleri yer almaktadır" demiştir. Suyûtî ise, hicrî 400 yılından önce vefât ettiğini söylemektedir. Ebû Hilâl, vefâtına çok yakın kendisi ile ilgili şu dizeleri kaleme almıştır:

Ben seksen beş yaşındayım
Geriye bakınca bir yıl gibi sâdece
Kişinin ömrü mutlu geçen günlerdir
Kişinin ömrü, geçen zamanlar değildir

Suyûtî'nin dediği gibi, bu eserin yazımını bitirdiği yıl veya birkaç yıl sonra vefât etmiş olmasına göre, hicrî 310-320 yılları arasında doğmuş olmalıdır.

Ebû Hilâl, Ebû Ahmed Hasan b. Abdullâh b. Sa'îd b. İsmâil el-Askerî'nin (293-382 h.) kızkardeşinin oğlu ve öğrencisidir. Silefî, "O; adı, baba adı ve nisbetleri aynı olan Ebû Ahmed el-Askerî'nin öğrencisidir" demektedir. Söz konusu Ebû Ahmed, fakîh ve edîb bir kişi olup asrında Huzistan beldelerinde hadîs rivâyeti, imlâ ve öğretim konusunda otorite idi.

Ebû Hilâl, öğrenim hayâtına fıkîh, hadîs, edebiyat ve dil öğrenimi ile başlamıştır. Şu mısralar kendisine âittir:

Derslerim boyunca uzayan geceler
Boş geçen ömrümde imdadıma koşar gibiler

Kısmen fıkıhla uzayıp gitti geceler, kısmen şiir
 Kısmen gecenin bir ânında başladığım gramer
 Ve hadîs, sanki Rey elmas'ı benim gözümde
 Onu anlattım insânlara geceler boyu, derin derin onu düşün-
 düm

Onun biyografisine yer veren eserler, eğitim-öğrenim ha-
 yâtına ilişkin herhangi bir bilgi vermedikleri için, bütün bu
 ilimleri sâdece dayısından mı yoksa döneminin seçkinlerinden
 oluşan başka ilim adamlarından mı öğrendiğini bilmiyoruz.

Günümüze kadar gelen şiirlerinden anlaşılmaktadır ki o,
 edebiyat yeteneğinden yararlanarak herhangi bir servet, hattâ
 maişet teminine yeltenmemiş, aksine fakirlik, ihtiyaç ve sıkıntı
 içinde, edebî yeteneğinin yitip gitmesine ve bu insân yığınları
 arasında yaşamak zorunda kalmasına hayıflanarak üzgün ve
 küskün olarak hayâtını sürdürmüştür. Ebû Hâkim Ahmed b.
 İsmâîl b. Fadlan el-Askerî'nin onunla ilgili rivâyetleri de bu
 söylediklerimizi te'yid etmektedir. O, "Ebû Hilâl, Asker'de [As-
 ker-Mükrem] bize kendi şiirlerini okumuştur" dedikten sonra
 aşağıdaki mısraları aktarmaktadır:

Malım aranızda Acemî devşiren birinin malı
 Hâlim kaside okuyan, semiren birinin hâli madem
 Hani benim kazancım soyluluk ve akıldan
 İlim ve hikmetten kazanç olarak neyim var?
 Kim var insânlar içinde hâlimi gören?
 Kağıt, kalem, mürekkebe la'net olmayası

Ya da;

Dünyâ birtakım insânlara yöneliyor görüyorum
 Ayak takımına, bize huzur yok aralarında
 Kalakaldım bir kuş gibi şâhin pençesinde
 Bir kuş gibi, yaralı, kanadı kırık kalakaldım

Ebû Hilâl, giyim eşyası alıp satmış, ticâretle uğraşmıştı. Si-
 lefi şunları söylemektedir:

Gerek yoksulluk, gerek tamahkârlık sebebiyle ihtiyat kabilin-
 den manufakturacılık yapmıştır. Yazıları kâfiyeli ve ölçülü ne-
 sir türüne bir örnek teşkil eden Baharazî, *Dumyetu'l-Qasr*
 isimli eserinde, "Bize gelen rivâyetlere göre bu seçkin şahsi-
 yet pazara gelir, deve yüküyle mal getirir, alım-satım yaparak
 geçimini sağlardı. Bak, ifâdeleri nasıl ardarda sıralıyor ve dü-
 şün, onun seçkin kişiliğinden utanıp sesini kısar mı pazar?
 Başköşedir, seçkinler piyasasındaki yeri onun. Ya da şiirleri
 için ödünç bir giysi almış gibidir bu pazardaki Nasr b. Ah-
 med el-Kubzeurzî, Ebu'l-Ferec el-Ve'va' ed-Dimeşki ve es-
 Seriyu'r-Rafau'l-Mevsılî'den. Nasr, pilav arkadaşları için zi-
 yâfet hazırlar, şiirlerinde bu pilavcı dostlardan yakınırdı,
 Ebû'l-Ferec, meyvelerle gider gelir ve yüksek sesle meyveleri-
 ne şiir okurdu. es-Seriy ise eski elbiseleri onarır, yırtık sökülük
 diker, üzüntüsünü dile getirir ve rızkını iğne ile te'min ettiğini
 söyleyerek avunurdu. Nasıl oldu da bu meslek, onun mes-
 leklerinden bir meslek, sanat sayılmayan bir sanat, hiçbir ka-
 zanca sağlamayan bir alış-veriş ve sâhibine herhangi bir fayda
 sağlamayan bir ticâret malı oldu.

Çoğu zaman Ebû Hilâl ticâretinde sıkıntıya düşerdi, çünkü
 o böyle işlere uygun değildi. Bu nedenle onun, insânlardan ve
 ticâretten sıkıldığını ve çok üzüldüğünü görüyoruz. Nitekim
 şöyle diyor:

Alım-satım yaptığım çarşıda benim bulunmam
 Delîldir ki insânlar maymunlar
 Hayr yoktur, bir toplumda kerîmleri zelif olan
 Ve ayak takımı bünyesinde yücelip efendi olan
 Onlar hicvediyorlar, benden eski elbiselerimden dolayı
 Çirkin bir hiciv, başka da bir şey demiyorum

Eserleri: Ebû Hilâl el-Askerî, bir kısmı risâle olmak üzere
 20 civarında eser kaleme almıştır. Bunlar: *et-Telhîs*, *Cemhera-*

tu'l-Emsâl, Şerhu'l-Hamâse, el-Mehâsin fî Tefsîri'l-Qur'ân, mâ Telhanu fîhi'l-Hasse, Dâru'l-Âfâki'l-Cedîde tarafından çeşitli yazmalar ve güvenilir nüshalar karşılaştırılarak yayınlanan eşsiz eseri *el-Furûq fi'l-Luğa*, en önemli eserlerinden biri olan *es-San'ateyn; en-Nazmu ve'n-Nesru* ki müellif eserde kelime [elfaz], içerik [me'âni], şiirde biçim [hüsünü'n-nazm], ifâde gücü [îcâz], tekrar [itnab], ifâde hırsızlığı [serikat], benzetme, nesirde kâfiye [seci'], eşleştirme [izdivac] ve estetik ifâde [bedi'] gibi konuları ele almış, bunları ve benzer kavramları tanımlamaya ve alt bölümlerini belirlemeye çalışmıştır. Dilbilim alanında *Mu'cem, el-Hassu alâ Talebi'l-İlm ve el-Evâil*'i kaleme almıştır. *Keşfu'z-Zunûn* yazarı bu eser hakkında, “*Evâil* konusunda yazılan ilk eser olup, Suyûtî *el-Vesâil ilâ Ma'rifeti'l-Evâil* isimli eserini onun bu eseri üzerine kurgulamıştır” demektedir. Diğer eserleri, *Fazlu'l-A'tâ 'ale'l-Asir, ed-Dirhem ve'd-Dennânir, Divânu'l-Meânî* ve şiirlerini topladığı *Divan*'ıdır.

Âdil Nuveyhız
Beyrut 1973

Biyografisi konusunda yararlanılan kaynaklar:

el-Hayâtu'l-Edebiyye fi'l-Asri'l-Abbâsi;
A'yânu'ş-Şi'a;
Tabaqâtu'l-Müfessirîn;
Mu'cemu'l-Üdebâ;
Buğyetu'l-Vu'ât;
Hizânetu'l-Edeb;
Dumyetu'l-Qasr;
Mu'cemu'l-Buldân;
Mecelletu'r-Risâleti'l-Qâhiriye;
Mecelletu'l-Hacc;
el-A'lâm ve San'ateyn.

İÇİNDEKİLER

Yazar Hakkında	V
Mukaddime	1
BİRİNCİ BÖLÜM:	
HER DİLDE KELİMELERİN ve İSİMLERİN FARKLI OLUŞUNUN FARKLI MA'NÂLARI ZORUNLU KILMASININ AÇIKLANMASI ve ARALARINDAKİ FARKLARIN DELİLİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞ	
İKİNCİ BÖLÜM:	
KELÂM TÜRÜ KELİMELER ARASINDAKİ FARKLAR	
<i>İsim</i> ile <i>sıfat</i> arasındaki fark	15
<i>Sıfat</i> ile <i>na't</i> arasındaki fark	16
<i>Sıfat</i> ile <i>hâl</i> arasındaki fark	17
<i>Vasfile sıfat</i> arasındaki fark	18
<i>Sıfat</i> ile <i>tahliye</i> arasındaki fark.....	18
<i>İsm</i> ile <i>hadd</i> arasındaki fark.....	18
<i>Hadd</i> ile <i>haqîqat</i> arasındaki fark	19
<i>Hadd</i> ile <i>resm</i> arasındaki fark	20
<i>Mâ hadduhû</i> [onun haddi/tanımı nedir?] ile <i>mâ huve</i> [o nedir?] arasındaki fark.....	20
<i>Haqîqat</i> ile <i>zât</i> arasındaki fark	20
<i>Haqîqat</i> ile <i>haqq</i> arasındaki fark	21
<i>Haqîqat</i> ile <i>ma'nâ</i> arasındaki fark	21
<i>Ma'nâ</i> ile <i>mevsûf</i> arasındaki fark	22
ĞARAZ İLE MA'NÂ ARASINDAKİ FARK	23
<i>Kelâm</i> ile <i>teklîm</i> arasındaki fark	24

<i>Mütakellim</i> ile <i>kilmânî</i> arasındaki fark.....	24
<i>Kelime</i> ile <i>'ibâre</i> arasındaki fark.....	25
<i>Kelime</i> ve <i>'ibâre</i> ile <i>qavl</i> [söz] arasındaki fark.....	26
<i>el-'İbâretu 'ani'ş-şey'i</i> [bir şeyi ifade etmek] ile <i>el-ihbâru 'anhu</i> [ondan haber vermek] arasındaki fark.....	26
KELÂM TÜRÜ KELİMELERDEN SUÂL İLE YAKIN ANLAMLI KELİMELER ARASINDAKİ FARK.....	26
<i>Suâl</i> ile <i>istihbâr</i> arasındaki fark.....	26
<i>Suâl</i> ile <i>istihâm</i> arasındaki fark.....	26
<i>Duâ'</i> ile <i>mes'ele</i> arasındaki fark.....	27
<i>Duâ'</i> ile <i>nidâ'</i> arasındaki fark.....	28
<i>Nidâ'</i> ile <i>sıyâh</i> arasındaki fark.....	28
<i>Savt</i> ile <i>sıyâh</i> arasındaki fark.....	29
<i>Savt</i> ile <i>kelâm</i> arasındaki fark.....	29
<i>İsti'âre</i> ile <i>teşbih</i> arasındaki fark.....	29
<i>İ'ade</i> ile <i>tekrâr</i> arasındaki fark.....	29
<i>İhtisâr</i> ile <i>icâz</i> arasındaki fark.....	31
<i>Hazf</i> [ifâde, anlam ya da kelimeyi düşürme, eksiltme] ile <i>iqtisâr</i> [qasr/kısaltma] arasındaki fark.....	31
<i>İshâb</i> ile <i>itnâb</i> arasındaki fark.....	32
QAVL TÜRÜ BİR KELİME OLAN HABER İLE BENZERLERİ ARASINDAKİ FARK.....	32
<i>Haber</i> ile <i>hadîs</i> arasındaki fark.....	32
<i>Nebe'</i> ile <i>haber</i> arasındaki fark.....	33
<i>Qasas</i> ile <i>hadîs</i> arasındaki fark.....	34
<i>Haber</i> ile <i>şehâdet</i> arasındaki fark.....	35
<i>Haber</i> ile <i>emr</i> arasındaki fark.....	35
QAVL TÜRÜ BİR KELİME OLAN KEZİB İLE BENZERLERİ ARASINDAKİ FARKLAR.....	36

<i>Kezib</i> ile <i>muhâl</i> arasındaki fark.....	36
<i>Muhâl</i> ile <i>mümteni'</i> arasındaki fark.....	37
<i>Muhâl</i> ile <i>tenâquz</i> arasındaki fark.....	37
<i>Tezâdd</i> ile <i>tenâquz</i> arasındaki fark.....	38
<i>Kezib</i> ile <i>hars</i> arasındaki fark.....	39
<i>Kezib</i> ile <i>ifk</i> arasındaki fark.....	40
<i>İnkâr</i> ile <i>cahd</i> arasındaki fark.....	40
<i>Cehadehu</i> ile <i>cehade bihi</i> arasındaki fark.....	41
<i>Cahd</i> ile <i>kezib</i> arasındaki fark.....	41
<i>Enkere min-hu kezâ</i> demek ile <i>neqame min-hu kezâ</i> demek arasındaki fark.....	42
<i>Zûr</i> , <i>kezib</i> ve <i>bühtân</i> arasındaki fark.....	42
<i>İhtelaqa</i> ile <i>ifterâ</i> arasındaki fark.....	43
KEZİB'İN KARŞITLARINDAN BİRİ OLAN SIDQ.....	43
<i>Sadaqallâhu</i> ile <i>sadaqa bihi</i> arasındaki fark.....	43
<i>Sıdq</i> ile <i>haqq</i> arasındaki fark.....	43
İQRÂR'A YAKIN ANLAMLI KELİMELER.....	43
<i>İqrâr</i> ile <i>i'tirâf</i> arasındaki fark.....	43
ŞÜKR İLE BENZERLERİ ARASINDAKİ FARKLAR.....	44
<i>Şükr</i> ile <i>hamd</i> arasındaki fark.....	44
<i>Hamd</i> ile <i>ihmâd</i> arasındaki fark.....	46
<i>Şükr</i> ile <i>cezâ'</i> arasındaki fark.....	46
<i>Şükr</i> ile <i>mükâfeet</i> arasındaki fark.....	47
<i>Cezâ'</i> ile <i>muqâbele</i> arasındaki fark.....	47
<i>Hamd</i> ile <i>medh</i> arasındaki fark.....	47
<i>Medh</i> ile <i>taqrîz</i> arasındaki fark.....	48
<i>Medh</i> ile <i>senâ'</i> arasındaki fark.....	48
<i>Senâ'</i> ile <i>nesâ'</i> arasındaki fark.....	48

<i>Medh</i> ile <i>itrâ</i> ' arasındaki fark	49
MEDH'İN KARŞITLARINDAN HİCV İLE BENZERLERİ ARASINDAKİ FARKLAR	49
<i>Hicv</i> ile <i>zemm</i> arasındaki fark	49
<i>Sebb</i> ile <i>şetm</i> arasındaki fark	50
<i>Behl</i> ile <i>la'n</i> arasındaki fark	50
<i>Şetm</i> ile <i>sefeh</i> arasındaki fark	51
<i>Zemm</i> ile <i>levm</i> arasındaki fark	51
<i>İtâb</i> ile <i>levm</i> arasındaki fark	51
<i>Levm</i> ile <i>tesrîb</i> ve <i>tefnîd</i> arasındaki fark	52
'Âbehu [onu ayıbladı] ifâdesi ile <i>lemezehu</i> [onu ithâm ederek ayıbladı] ifâdesi arasındaki fark	52
<i>Hemz</i> [örtülü ayıblama] ile <i>lemz</i> [ithâm ederek ayıblama] arasındaki fark	53
KELÂM'I NİTELEYEN MUSTAQÎM ve BENZERİ KELİMELER	53
<i>Mustaqîm</i> , <i>sahîh</i> ve <i>savâb</i> kelimeleri arasındaki fark	53
<i>Mustaqîm</i> ile <i>savâb</i> arasındaki fark	54
<i>Hatâ'</i> ile <i>hata'</i> arasındaki fark	54
<i>Hata'</i> ile <i>ğalat</i> arasındaki fark	55
<i>Lahn</i> ile <i>hata'</i> arasındaki fark	55
<i>Hatalu'l-lisân</i> ile <i>zelequ'l-lisân</i> arasındaki fark	56
<i>Mühmel</i> [ma'nâsız ve boş söz], <i>hezeyân</i> [saçma sapan konuşmak] ve <i>hezer</i> [dil sürçmesi] arasındaki fark	56
KELÂM TÜRÜNDEN QASEM	57
<i>Qasem</i> ile <i>half</i> arasındaki fark	57
' <i>Aqd</i> ile <i>qasem</i> arasındaki fark	58
' <i>Aqd</i> ile ' <i>ahd</i> arasındaki fark	58

' <i>Ahd</i> ile <i>mîsâq</i> arasındaki fark	59
<i>Va'd</i> ile ' <i>ahd</i> arasındaki fark	59
<i>Va'd</i> ile <i>ve'y</i> arasındaki fark	59
KELÂM TÜRÜNDEN TEFSİR İLE TE'VÎL ve BENZERLERİ ARASINDAKİ FARKLAR	60
<i>Te'vil</i> ile <i>tefsîr</i> arasındaki fark	60
<i>Şerh</i> ile <i>tafsîl</i> arasındaki fark	61
<i>Tafsîl</i> ile <i>taqsîm</i> arasındaki fark	61
<i>Qur'ân</i> ile <i>furqân</i> arasındaki fark	61
SELÂM ve TAHİYYE TÜRÜ KELİMELER ARASINDAKİ FARKLAR	62
<i>Selâm</i> ile <i>tahiyye</i> arasındaki fark	62
HÂSS ve BENZER KELİMELER ARASINDAKİ FARKLAR	62
<i>Hâss</i> ile <i>husûs</i> arasındaki fark	62
' <i>Âmm</i> ile <i>mübhem</i> arasındaki fark	63
<i>Tahsîs</i> ile <i>nesh</i> arasındaki fark	63
<i>Nesh</i> ile <i>bedâ'</i> arasındaki fark	63
<i>Fehva'l-hitâb</i> ile <i>delîlu'l-hitâb</i> arasındaki fark	64
<i>Beyân</i> ile <i>fâide</i> arasındaki fark	66
' <i>Atf-ı beyân</i> ile <i>sıfat</i> arasındaki fark	67
KELÂM TÜRÜ NECVÂ İLE BENZER KELİMELER ARASINDAKİ FARKLAR	69
<i>Necvâ</i> ile <i>sırr</i> arasındaki fark	69
<i>Qırâat</i> ile <i>tilâvet</i> arasındaki fark	70
<i>İllâ</i> ile <i>lâkin</i> arasındaki fark	70
<i>İstisnâ</i> ile <i>atıf</i> arasındaki fark	70
MÜNÂZA'A İLE BENZER KELİMELER ARASINDAKİ FARKLAR	71
<i>Münâza'a</i> ile <i>mutâlebe</i> arasındaki fark	71
<i>Mu'âraza</i> ile <i>ilzâm</i> arasındaki fark	71

<i>Mu'âraza</i> ile <i>icrâu'l-illet fi'l-ma'lûl</i> arasındaki fark	71
<i>Mes'ele</i> [suâl] ile <i>fütÿâ</i> [fetvâ] arasındaki fark	72
<i>Mu'âraza</i> ile <i>qalbu'l-mes'ele</i> arasındaki fark	72
<i>İblâğ</i> ile <i>edâ'</i> arasındaki fark	72
<i>İblâğ</i> ile <i>îsâl</i> arasındaki fark	73
<i>İsmu'l-'urfî</i> ile <i>ismu'l-şer'î</i> arasındaki fark	73
<i>Belâ</i> ile <i>ne'am</i> arasındaki fark	74
<i>Vesvese</i> ile <i>nez'</i> arasındaki fark	75

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DELÂLET, DELİL ve İSTİDLÂL; NAZAR İLE TEEMMÜL,
NAZAR İLE RÛ'YET ve BU KABİL KELİMELER
ARASINDAKİ FARKLAR

<i>Delâlet</i> ile <i>delîl</i> arasındaki fark	76
<i>Delâlet</i> ile <i>şübhe</i> arasındaki fark	77
<i>Delâlet</i> ile <i>emâre</i> arasındaki fark	77
<i>Delâlet</i> ile <i>hüccet</i> arasındaki fark	78
<i>İhticâc</i> ile <i>istidlâl</i> arasındaki fark	79
<i>Delâletu'l-kelâm</i> ile <i>delâletu'l-burhân</i> arasındaki fark	79
<i>İstidlâl</i> ile <i>delâlet</i> arasındaki fark	80
<i>Delâlet</i> ile <i>'alâmet</i> arasındaki fark	80
<i>'Alâmet</i> ile <i>âyet</i> arasındaki fark	80
<i>'Alâmet</i> ile <i>eser</i> [iz] arasındaki fark	81
<i>'Alâmet</i> ile <i>simet</i> arasındaki fark	81
<i>Delâlet</i> ile <i>burhân</i> arasındaki fark	82
<i>Emâre</i> ile <i>'alâmet</i> arasındaki fark	83
<i>'Alâmet</i> ile <i>resm</i> arasındaki fark	83
<i>Resm</i> ile <i>hatm</i> arasındaki fark	83
<i>Hatm</i> ile <i>tab'</i> arasındaki fark	84

<i>'İllet</i> ile <i>delâlet</i> arasındaki fark	84
<i>'İllet</i> ile <i>sebeb</i> arasındaki fark	85
<i>Sebeb</i> ile <i>şart</i> arasındaki fark	86
<i>Sebeb</i> ile <i>âlet</i> arasındaki fark	86
<i>Nazar</i> ile <i>istidlâl</i> arasındaki fark	86
<i>Nazar</i> ile <i>te'emmül</i> arasındaki fark	87
<i>Nazar</i> ile <i>bedîhe</i> arasındaki fark	87
<i>Bedîhe</i> ile <i>reviyye</i> arasındaki fark	87
<i>Nazar</i> ile <i>fıkr</i> arasındaki fark	88
<i>Nazar</i> ile <i>intizâr</i> arasındaki fark	88
<i>Tefekkür</i> ile <i>tedebbür</i> arasındaki fark	88
<i>Nazar</i> ile <i>rü'yet</i> arasındaki fark	88
<i>Medde ileyhi basarahu</i> ifâdesi ile <i>isteşrafehu</i> <i>bi basarihî</i> ifâdesi arasındaki fark	89
BU MA'NÂDA BAŞKA KELİMELER	89
<i>İntizâr</i> [bekleme] ile <i>teraccî</i> [ümid etme] arasındaki fark	89
<i>İntizâr</i> ile <i>terabbus</i> arasındaki fark	90
<i>İntizâr</i> ve <i>imhâl</i> arasındaki fark	90
<i>Ânestu bi basarî</i> ile <i>ahsestu bi basarî</i> arasındaki fark	90
<i>Hâtır</i> ile <i>nazar</i> arasındaki fark	90
<i>Zikr</i> ile <i>hâtır</i> arasındaki fark	91
QİYÂS İSTİDLÂLİ İLE BENZER KELİMELER ARASINDAKİ FARK	91
<i>Qiyâs</i> ile <i>ictihâd</i> arasındaki fark	91
<i>Delâletu'l-âyet</i> ile <i>tazmînu'l-âyet</i> arasındaki fark	95

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

'İMLERİN KISIMLARI ARASINDAKİ FARKLAR;
İDRÂK İLE VİCDÂN ARASINDAKİ FARK ve
'İMLER İLE ZİDD ve HİLÂFLARI/KARŞITLARI
ARASINDAKİ FARKLAR

'İlm ile <i>ma'rifet</i> arasındaki fark.....	96
'İlm ile <i>yaqîn</i> arasındaki fark.....	97
'İlm ile <i>şu'ûr</i> arasındaki fark.....	98
<i>Basîr</i> ile <i>mustebsır</i> arasındaki fark.....	99
BU ANLAMDAKİ DİĞER KELİMELER ARASINDAKİ FARKLAR.....	99
<i>Basar</i> ile ' <i>ayn</i> arasındaki fark	99
<i>Ta'lîm</i> ile <i>telqîn</i> arasındaki fark	100
'İlm ile <i>resh</i> arasındaki fark	100
<i>Ma'rifetu'z-zarûriye</i> ile <i>ilhâm</i> arasındaki fark	100
'Âlim ile <i>mutahaqqıq</i> arasındaki fark	101
'İlm ile ' <i>aql</i> arasındaki fark.....	101
' <i>Aql</i> ile <i>erb</i> arasındaki fark	103
' <i>Aql</i> ile <i>lubb</i> arasındaki fark.....	103
' <i>Aql</i> ile <i>nühâ</i> arasındaki fark	103
' <i>Aql</i> ile <i>hicâ</i> arasındaki fark	104
' <i>Aql</i> ile <i>zihn</i> arasındaki fark.....	104
'İlm ile <i>fitnat</i> arasındaki fark.....	104
<i>Fitnat</i> ile <i>zekâ</i> arasındaki fark.....	104
<i>Fitnat</i> , <i>hizq</i> ve <i>keys</i> arasındaki fark.....	104
BU ANLAMDA KULLANILAN DİĞER KELİMELER.....	105
<i>Elma'î</i> ile <i>levza'î</i> arasındaki fark	105
<i>Fitnat</i> ile <i>nefâz</i> arasındaki fark	105
<i>Nefâz</i> ile <i>celâdet</i> arasındaki fark	106
BUNLARA BENZEYEN ve BUNLARDAN FARKLI OLAN DİĞER KELİMELER.....	106
<i>Qarîha</i> ile <i>tabî'at</i> arasındaki fark.....	106
' <i>Allâm</i> ile ' <i>allâme</i> arasındaki fark	107
<i>Fehm</i> ile ' <i>ilm</i> arasındaki fark.....	108

'İlm ile <i>fıqh</i> arasındaki fark	109
'Âlim ile ' <i>alîm</i> arasındaki fark	109
<i>Sâmi'</i> sıfatı ile ' <i>âlim</i> sıfatı arasındaki fark	110
BU BÂBDAN OLMADIĞI HÂLDE, BU ANLAMDA KULLANILAN KELİMELER.....	110
<i>Sem'</i> ile <i>isğâ'</i> arasındaki fark	110
<i>Sem'</i> ile <i>istimâ'</i> arasındaki fark	110
'İlm ile <i>idrâk</i> arasındaki fark.....	111
<i>Yudriku</i> [idrâk eder] ile <i>yehussu</i> [hisseder] arasındaki fark	111
<i>İdrâk</i> ile <i>ihsâs</i> arasındaki fark	112
'İlm ile <i>hiss</i> arasındaki fark.....	112
<i>İdrâk</i> ile <i>vicdân</i> arasındaki fark	113
'İlm ile <i>basîret</i> arasındaki fark.....	115
'İlm ile <i>dirâyet</i> arasındaki fark	115
'İlm ile ' <i>tiqâd</i> arasındaki fark	116
'İlm ile <i>hıfz</i> arasındaki fark.....	117
'İlm ile <i>zıkr</i> arasındaki fark.....	117
<i>Zıkr</i> ile <i>hâtır</i> arasındaki fark	117
<i>Tezkîr</i> ile <i>tenbîh</i> arasındaki fark	117
'İlm ile <i>haber</i> arasındaki fark	118
<i>Yuhsinu</i> ile <i>ya'lemu</i> arasındaki fark	119
'İlm ile <i>rü'yet</i> arasındaki fark.....	119
<i>el-Âlimu bi's-şey'i</i> [bir şeyi bilmek] ile <i>el-muhîtu bihi</i> [bir şeyin etrafını ihâta etmek] arasındaki fark	120
<i>Allâhu a'lemu bi-zâtihi</i> [Allâh, zâtı ile bilir] ifâdesi ile <i>Allâhu a'lemu li-zâtihi</i> [Allâh, zâtından dolayı bilir] ifâdesi arasındaki fark	121

'İlm ile <i>tebyîn</i> arasındaki fark.....	121
<i>Ma'rûf</i> ile <i>meşhûr</i> arasındaki fark.....	122
'İlm ile <i>şehâdet</i> arasındaki fark	122
<i>Şâhid</i> ile <i>müşâhid</i> arasındaki fark.....	122
<i>Şâhid</i> ile <i>hâzır</i> arasındaki fark	122
'Âlim ile <i>hakîm</i> arasındaki fark.....	123
<i>İ'lâm</i> ile <i>ihbâr</i> arasındaki fark.....	123
'İLM'İN MUHÂLİFLERİ İLE ZİDDLARI ARASINDAKİ FARKLAR	124
'İlm ile <i>taqlîd</i> arasındaki fark	124
<i>Taqlîd</i> ile <i>tenhît</i> arasındaki fark.....	124
<i>Nisyân</i> ile <i>sehv</i> arasındaki fark.....	125
<i>Sehv</i> ile <i>ğaflet</i> arasındaki fark.....	125
<i>Sehv</i> ile <i>iğmâ'</i> arasındaki fark	126
<i>Zann</i> ile <i>tasavvur</i> arasındaki fark	126
<i>Tasavvur</i> ile <i>tevehhüm</i> arasındaki fark	126
<i>Zann</i> ile <i>şekk</i> arasındaki fark	127
<i>Zann</i> ile <i>hisbân</i> arasındaki fark	127
<i>Şekk</i> ile <i>irtiyâb</i> arasındaki fark.....	128
<i>Riybe</i> ile <i>töhm</i> arasındaki fark.....	128
<i>Şekk</i> ile <i>imtirâ'</i> arasındaki fark	129
'İlm ile <i>zann</i> arasındaki fark.....	129
<i>Zann</i> ile <i>cehl</i> arasındaki fark.....	129
<i>Tasavvur</i> ile <i>tahayyül</i> arasındaki fark	130
<i>Taqlîd</i> ile <i>zann</i> arasındaki fark	130
<i>Cehl</i> ile <i>humq</i> arasındaki fark.....	130
<i>Hamâqat</i> ile <i>raqâ'at</i> arasındaki fark.....	131
<i>Ahmaq</i> ile <i>mâiq</i> arasındaki fark.....	131

BEŞİNCİ BÖLÜM

HAYÂT, NEMÂ', HAYY ve HAYVÂN; HAYÂT, 'IYŞ, RÛH ve BUNUN MUHÂLİFLERİ; HAYÂT, QUDRET, İSTİTÂ'AT, QUVVET, QUDRET ve BUNLARIN YAKINLARI ve BUNLARIN ZİDD ve MUHÂLİFLERİ ARASINDAKİ FARKLAR

<i>Hayât</i> ile <i>nemâ'</i> [gelişme] arasındaki fark.....	132
<i>Hayy</i> [diri] ile <i>hayevân</i> [canlı] arasındaki fark	133
<i>Hayât</i> ile 'ıyş arasındaki fark	133
<i>Hayât</i> ile <i>rûh</i> arasındaki fark	133
<i>Rûh</i> , <i>mühce</i> , <i>nefs</i> ve <i>zât</i> kelimeleri arasındaki fark	134
HAYÂT KELİMESİNE ZİDD ANLAMLI KELİMELERDEN MEVT	135
<i>Mevt</i> [ölüm] ile <i>qatl</i> [öldürmek] arasındaki fark	135
<i>Qatl</i> ile <i>zebh</i> arasındaki fark.....	136
<i>Fenâ'</i> ile <i>nefâd</i> arasındaki fark	136
<i>İhlâk</i> ile <i>i'dâm</i> arasındaki fark	136
<i>Hayât</i> ile <i>qudret</i> arasındaki fark	136
<i>Qudret</i> ile <i>qahr</i> arasındaki fark.....	137
<i>Qahr</i> ile <i>ğalebe</i> arasındaki fark	137
<i>Ğalebe</i> ile <i>qudret</i> arasındaki fark	138
<i>Qâdir</i> ile <i>muqît</i> arasındaki fark.....	138
<i>Qadîr</i> ile <i>qavî</i> arasındaki fark.....	139
<i>Qadîrun</i> 'aleyhi ile <i>qadîrun</i> 'alâ fi'lihî arasındaki fark.....	139
<i>el-Qâdir</i> 'ale's-şey'i ile <i>el-mâlik lehû</i> arasındaki fark.....	140
<i>Quvvet</i> ile <i>şiddet</i> arasındaki fark.....	140
<i>Şiddet</i> ile <i>celed</i> arasındaki fark.....	140
<i>Şiddet</i> ile <i>su'ûbet</i> arasındaki fark	141
<i>Quvvet</i> ile <i>metânet</i> arasındaki fark.....	141
<i>Qudret</i> ile <i>münnet</i> arasındaki fark.....	141

<i>Şiddet</i> ile <i>salâbet</i> [sertlik, katılık] arasındaki fark	142
<i>Quvvet</i> ile <i>şehâmet</i> arasındaki fark	142
<i>Şehâmet</i> ile <i>cezâlet</i> arasındaki fark	142
<i>Şecâ'at</i> ile <i>besâlet</i> arasındaki fark	142
<i>Şecâ'at</i> ile <i>necdet</i> arasındaki fark	143
BU TÜR DİĞER KELİMELEER	143
<i>Salâbet</i> ile <i>qasvet</i> arasındaki fark	143
<i>Qudret</i> ile <i>sıhhat</i> arasındaki fark	143
<i>Sıhhat</i> ile <i>'âfiyet</i> arasındaki fark	144
<i>Sıhhat</i> ile <i>selâmet</i> arasındaki fark	144
<i>Qudret</i> ile <i>tâqat</i> arasındaki fark	145
<i>Qudret</i> ile <i>istitâ'at</i> arasındaki fark	145
<i>'Azîz</i> ile <i>qâhir</i> arasındaki fark	146
<i>'Azîz</i> ile <i>'azîzî</i> arasındaki fark	146
<i>Qâdir</i> ile <i>mütemekkin</i> arasındaki fark	147
<i>Temkîn</i> ile <i>iqdâr</i> arasındaki fark	147
QUDRETE ZIDD ve MUHÂLİF OLAN KELİMELEER ARASINDAKİ FARKLAR	147
<i>'Acz</i> ile <i>men'</i> arasındaki fark	147
<i>Men'</i> ile <i>keff</i> arasındaki fark	148
<i>Keff</i> ile <i>terk</i> arasındaki fark	149
<i>Terk</i> ile <i>tahliye</i> arasındaki fark	149
<i>Terektü's-şey'e</i> ile <i>leheytu 'anhu</i> arasındaki fark	150
<i>Tahliye</i> ile <i>itlâq</i> arasındaki fark	150
<i>Keff</i> ile <i>ihcâm</i> arasındaki fark	150
<i>İqdâm</i> ile <i>teqahhum</i> arasındaki fark	150
<i>Men'</i> ile <i>sadd</i> arasındaki fark	151
<i>Mena'tühû 'ani'l-fi'li</i> ile <i>seneytuhu 'anhu</i> sözü arasındaki fark	151

<i>Redd</i> ile <i>rec'</i> arasındaki fark	152
<i>Redd</i> ile <i>ref'</i> arasındaki fark	152
BU ANLAMDA DİĞER TERİMLER	152
<i>Hasr</i> ile <i>habs</i> arasındaki fark	152
<i>Hasr</i> ile <i>ihsâr</i> arasındaki fark	153
<i>Vehn</i> ile <i>za'f</i> arasındaki fark	153
<i>Zu'file za'f</i> arasındaki fark	154

ALTINCI BÖLÜM

QADİM İLE 'ATÎQ; BÂKÎ İLE DÂİM ve
BENZERLERİ ARASINDAKİ FARKLAR

<i>Qadîm</i> ile <i>'atîq</i> arasındaki fark	155
<i>Mevcûd</i> ile <i>kâin</i> arasındaki fark	155
<i>Kâin</i> ile <i>sâbit</i> arasındaki fark	156
<i>Devâm</i> ile <i>hulûd</i> arasındaki fark	157
<i>Dâim</i> ile <i>sermed</i> arasındaki fark	157
<i>Hulûd</i> ile <i>beqâ'</i> arasındaki fark	157
<i>Qadîm, bâqî ve müteqaddim</i> arasındaki fark	158
<i>Evvel</i> ile <i>qable</i> [önce] ve <i>âhir</i> [son] ile <i>ba'de</i> [sonra] arasındaki fark	159
<i>Sâbıq</i> ile <i>evvel</i> arasındaki fark	160
<i>Yaqdumuhû</i> ile <i>yesbiqihû</i> arasındaki fark	161

YEDİNCİ BÖLÜM

İRÂDELERİN KISIMLARI İLE YAKIN ANLAMLI KELİMELEER;
BUNLARIN ZIDD ve MUHÂLİFLERİNİN KISIMLARI ve
FİİLLERİN KISIMLARI ARASINDAKİ FARKLAR

<i>İrâde</i> ile <i>mahabbet</i> arasındaki fark	162
<i>Mahabbet</i> ile <i>şehvet</i> arasındaki fark	163
<i>Mahabbet</i> ile <i>sadâqat</i> arasındaki fark	163

<i>Şehvet</i> ile <i>lezzet</i> arasındaki fark.....	163
<i>İrâde</i> ile <i>şehvet</i> arasındaki fark.....	164
<i>Lezzet</i> ile <i>râhat</i> arasındaki fark	164
<i>Hubb</i> ile <i>vidd</i> arasındaki fark.....	164
<i>Mahabbet</i> ile <i>işq</i> arasındaki fark.....	165
<i>İrâde</i> ile <i>rızâ</i> arasındaki fark	165
<i>Temennî</i> ile <i>irâde</i> arasındaki fark	166
<i>Temennî</i> ile <i>şehvet</i> arasındaki fark	167
<i>Hevâ</i> ile <i>şehvet</i> arasındaki fark.....	167
<i>İrâde</i> ile <i>meşîet</i> arasındaki fark	167
<i>Meşîet</i> ile 'azm arasındaki fark.....	168
'Azm ile <i>niyet</i> arasındaki fark	168
<i>İrâde</i> ile <i>ihtiyâr</i> arasındaki fark.....	168
<i>İhtiyâr</i> ile <i>îsâr</i> arasındaki fark	169
'Azm ile <i>zemâ</i> ' arasındaki fark.....	170
<i>İrâde</i> ile <i>ma'nâ</i> arasındaki fark	170
<i>Teyemmüm</i> ile <i>irâde</i> arasındaki fark.....	170
<i>İrâde</i> ile <i>taharrî</i> arasındaki fark.....	170
<i>İrâde</i> ile <i>tevahhî</i> arasındaki fark	171
<i>İrâde</i> ile <i>tavtînu'n-nefs</i> arasındaki fark	171
<i>Qasd</i> ile <i>irâde</i> arasındaki fark	171
<i>Qasd</i> ile <i>hacc</i> arasındaki fark	171
<i>Hard</i> ile <i>qasd</i> arasındaki fark	172
<i>İrâde</i> ile <i>isâbet</i> arasındaki fark	172
<i>Qasd</i> ile <i>nahv</i> arasındaki fark.....	172
<i>Hemm</i> ile <i>irâde</i> arasındaki fark.....	172
<i>Hemm</i> ile <i>qasd</i> arasındaki fark	173

<i>Hemm</i> ile <i>himmet</i> arasındaki fark.....	173
<i>Hased</i> ile <i>ğabt</i> arasındaki fark	174
İRÂDENİN ZİDDLARI ve MUHÂLİFLERİ ARASINDAKİ FARKLAR.....	175
<i>Kerâhet</i> ile <i>ibâ'</i> arasındaki fark.....	175
<i>İbâ'</i> ile <i>muzâdde</i> arasındaki fark.....	175
<i>Kerâhet</i> ile <i>buğz</i> arasındaki fark.....	175
<i>Kerâhet</i> ile <i>nufûru't-tab'</i> arasındaki fark.....	176
<i>Yebğazuhû</i> demek ile <i>lâ yuhıbbuhû</i> demek arasındaki fark	176
<i>Ğazab</i> ile <i>ğayz</i> arasındaki fark.....	177
<i>Ğazab</i> ile <i>suht-saht</i> arasındaki fark.....	177
<i>Ğazab</i> ile <i>iştîyât</i> arasındaki fark.....	177
<i>Hamiyyet'in</i> gerektirdiği <i>ğazab</i> ile <i>hikmet'in</i> gerektirdiği <i>ğazab</i> arasındaki fark.....	178
<i>Ğazab</i> ile <i>hard</i> arasındaki fark	178
' <i>Adâvet</i> ile <i>biğza</i> arasındaki fark	178
' <i>Aduvv</i> ile <i>kâşih</i> arasındaki fark	178
' <i>Adâvet</i> ile <i>şeneân</i> arasındaki fark.....	179
<i>Mu'âdât</i> ile <i>muhâsame</i> arasındaki fark.....	179
<i>Mu'âdât</i> ile <i>münâve'e</i> arasındaki fark	179
<i>Ğazab</i> ile <i>irâdetü'l-intiqâm</i> arasındaki fark.....	180
BU BÖLÜMDE SÖZ KONUSU EDİLEN İHTİYÂR'IN MUHALİFİ OLAN İZDIRÂR.....	180
<i>Izdirâr</i> [mecbur bırakmak/kalmak] ile <i>ilcâ'</i> [zorlamak] arasındaki fark	180
FİİLLERİN KISIMLARI ARASINDAKİ FARKLAR	181
<i>Hudûs</i> [sonradan meydana gelme] ile <i>ihdâs</i> [yeni birşey meydana getirme] arasındaki fark.....	181

<i>Muhdes</i> ile <i>mef'ûl</i> arasındaki fark.....	182
<i>Fi'l</i> ile <i>ihtirâ'</i> arasındaki fark.....	182
<i>Ihtirâ'</i> ile <i>ibtidâ'</i> arasındaki fark.....	182
<i>Fi'l</i> ile <i>fatr</i> arasındaki fark.....	183
<i>Fi'l</i> ile <i>inşâ'</i> arasındaki fark.....	183
<i>Mübdi'</i> ile <i>mübtedi'</i> arasındaki fark.....	184
<i>Fi'l</i> ile <i>'amel</i> arasındaki fark.....	184
<i>'Amel</i> ile <i>sun'</i> arasındaki fark.....	185
<i>Ca'l</i> ile <i>'amel</i> arasındaki fark.....	186
<i>Fi'l</i> , <i>halq</i> ve <i>tağyîr</i> arasındaki fark.....	187
<i>Halq</i> ile <i>ihtilâq</i> arasındaki fark.....	189
<i>Halq</i> ile <i>kesb</i> arasındaki fark.....	189
<i>Kesb</i> ile <i>cerh</i> arasındaki fark.....	189
<i>Kesb</i> ile <i>kedh</i> arasındaki fark.....	190
<i>Zer'</i> ile <i>halq</i> arasındaki fark.....	190
<i>Ber'</i> ile <i>halq</i> arasındaki fark.....	190
<i>Ahz</i> ile <i>ittihâz</i> arasındaki fark.....	191
<i>Ahz</i> ile <i>tenâvül</i> arasındaki fark.....	191

SEKİZİNCİ BÖLÜM

FERD, VÂHİD, VAHDÂNİYET ve BU ANLAMDA KULLANILAN
DİĞER KELİMELER; KÜLL, CEM' GİBİ LAFIZLARLA BUNLARIN
ZİDDİ OLAN LAFIZLAR ve TE'LİF, TASNİF, NAZM, TENDİD,
MUMÂRESE, MÜCÂVERE ve BUNLARIN ZİDDİ OLAN
KELİMELERDEN FARQ İLE FASL ARASINDAKİ FARK

<i>Vâhid</i> ile <i>ferd</i> arasındaki fark.....	193
<i>İnfirâd</i> ile <i>ihtisâs</i> arasındaki fark.....	194
<i>Vâhid</i> ile <i>evhadu</i> arasındaki fark.....	194
<i>Fezz</i> ile <i>vâhid</i> arasındaki fark.....	194

<i>Vâhid</i> ile <i>münferid</i> arasındaki fark:.....	194
<i>Vâhid</i> , <i>vahîd</i> ve <i>ferîd</i> arasındaki fark.....	195
<i>Tefferede</i> ile <i>tevahhade</i> arasındaki fark.....	195
<i>Vahdet</i> ile <i>vahdâniyyet</i> arasındaki fark.....	195
<i>Vâhid</i> ile <i>ehad</i> arasındaki fark.....	195
<i>Küll</i> ile <i>cem'</i> arasındaki fark.....	196
<i>Ba'z</i> ile <i>cüz'</i> arasındaki fark.....	197
<i>el-Cüz'ü mine'l-cümle</i> ifâdesi ile <i>es-sehmü mine'l-cümle</i> ifâdesi arasındaki fark.....	198
<i>Cem'</i> ile <i>haşr</i> arasındaki fark.....	199
<i>Cem'</i> ile <i>te'lîf</i> arasındaki fark.....	200
<i>Binye</i> ile <i>te'lîf</i> arasındaki fark.....	202
<i>Te'lîf</i> ile <i>tasnîf</i> arasındaki fark.....	202
<i>Zamm</i> ile <i>cem'</i> arasındaki fark.....	202
<i>Mümâsse</i> ile <i>kevn</i> arasındaki fark.....	203
<i>Mümâsse</i> ile <i>i'timâd</i> arasındaki fark.....	203
<i>İ'timâd</i> ile <i>kevn</i> arasındaki fark.....	204
<i>İ'timâd</i> ile <i>sükûn</i> arasındaki fark.....	204
<i>İ'timâd</i> ile <i>musâkke</i> arasındaki fark.....	204
<i>Sükûn</i> ile <i>hareket</i> arasındaki fark.....	204
<i>Izdırâb</i> ile <i>hareket</i> arasındaki fark.....	204
<i>Hareket</i> ile <i>nuqle</i> arasındaki fark.....	205
<i>İntiqâl</i> ile <i>zevâl</i> arasındaki fark.....	205
<i>Kevn</i> ile <i>sükûn</i> arasındaki fark.....	206
<i>Mücâvere</i> ile <i>ictimâ'</i> arasındaki fark.....	206
<i>Te'lîf</i> , <i>tertîb</i> ve <i>tanzîm</i> arasındaki fark.....	207
<i>Cem'</i> ile <i>ecma'u</i> arasındaki fark.....	207
CEM' ve TE'LİF'İN MUHÂLİFİ OLAN KELİMELER ARASINDAKİ FARKLAR.....	208

<i>Tefrîq</i> ile <i>tefkik</i> arasındaki fark	208
<i>Fasl</i> ile <i>farq</i> arasındaki fark	208
<i>Fasl</i> ile <i>feth</i> arasındaki fark	209
<i>Qasm</i> ile <i>fasm</i> arasındaki fark	209
<i>Qatt</i> [enine kesmek] ile <i>qadd</i> [uzunlamasına kesmek] arasındaki fark	210
<i>Tefrîq</i> ile <i>şâ'b</i> arasındaki fark	210
<i>Ferraqahû</i> ile <i>bessehû</i> arasındaki fark	211
<i>Farq</i> ile <i>tefrîq</i> arasındaki fark	211
<i>Falq</i> ile <i>şaaq</i> arasındaki fark	211
<i>Qat'</i> ile <i>fasl</i> arasındaki fark	211
BU BÖLÜMDE ELE ALINABİLECEK DİĞER KELİMELER	212
<i>el-Cismu lâ yenfekku min kezâ, lâ yebrahu,</i> <i>lâ yezâlu, lâ yahlû ve lâ te'arrâ</i> ifâdeleri arasındaki fark	212
<i>Lem yenfekke, lem yebrah ve lem yezel</i> ifâdeleri arasındaki fark	213
<i>Fasl</i> [ayırma] ile <i>fetq</i> [yarma] arasındaki fark	213

DOKUZUNCU BÖLÜM

MİSL, ŞİBH, 'ADÎL, NAZİR ve
BUNLARIN MUHÂLİFİ OLAN

MUHTELİF, MÜTEZÂDD, MÜTENÂFİ
ve BENZERLERİ ARASINDAKİ FARKLAR

<i>Şibh</i> ile <i>şebih</i> arasındaki fark	215
<i>Misl</i> ile <i>mesel</i> arasındaki fark	217
<i>Misl</i> ile <i>nidd</i> arasındaki fark	217
<i>Misl</i> ile <i>şekl</i> arasındaki fark	218
<i>Misl</i> ile <i>nazîr</i> arasındaki fark	219
<i>Misleyn</i> ile <i>muttefiqayn</i> arasındaki fark	219

<i>Misl</i> ile <i>'adil</i> arasındaki fark	219
<i>Şibh</i> ile <i>misl</i> arasındaki fark	220
<i>Adl</i> ile <i>'idl</i> arasındaki fark	220
<i>Müsâvât</i> ile <i>mümâsele</i> arasındaki fark	220
Benzetme için kullanılan <i>kef</i> [<i>ke</i>] ile <i>misl</i> arasındaki fark	220
<i>İstivâ'</i> ile <i>istiqâmet</i> arasındaki fark	221
<i>İstivâ'</i> ile <i>intisâb</i> arasındaki fark	221
BU KELİMELERİN MUHÂLİFLERİ ARASINDAKİ FARKLAR	222
<i>İhtilâf</i> ile <i>tefâvüt</i> arasındaki fark	222
<i>İ'vicâc</i> ile <i>ihtilâf</i> arasındaki fark	222
<i>Mezheblerde ihtilâf</i> ile <i>cinslerde ihtilâf</i> arasındaki fark	222
<i>Muhtelif</i> ile <i>mutezâd</i> arasındaki fark	222
<i>Tenâfi</i> [aykırılık] ile <i>tezâd</i> [zıddlık] arasındaki fark	223
<i>Zıdd</i> ile <i>terk</i> [bırakma] arasındaki fark	223

ONUNCU BÖLÜM

CİSM, CİRM, ŞAHS, ŞEBAH ve
BUNLARA YAKIN TERİMLER
ARASINDAKİ FARKLAR

<i>Cism</i> ile <i>cirm</i> arasındaki fark	224
<i>Cism</i> ile <i>şey'</i> arasındaki fark	224
<i>Cism</i> ile <i>şahs</i> arasındaki fark	225
<i>Şahs</i> ile <i>şebah</i> arasındaki fark	225
<i>Şahs</i> ile <i>cüsse</i> arasındaki fark	225
<i>Şahs</i> ile <i>âl</i> arasındaki fark	226
<i>Şahs</i> ile <i>talel</i> arasındaki fark	226
<i>Talel</i> ile <i>cesed</i> arasındaki fark	226
<i>Cesed</i> ile <i>beden</i> arasındaki fark	227
BU BÖLÜME DÂHİL BAZI KELİMELER	227

<i>Sıfat</i> ile <i>hey'et</i> [hâl, görünüm] arasındaki fark.....	227
<i>Hilye</i> ile <i>hey'et</i> arasındaki fark.....	227
<i>Sûret</i> ile <i>hey'et</i> arasındaki fark	228
<i>Sûret</i> ile <i>sıbğa</i> arasındaki fark	228
BU KONUYA DÂHİL DİĞER KELİMELER.....	228
<i>Qalb</i> ile <i>bâl</i> arasındaki fark	228
<i>Hâl</i> ile <i>bâl</i> arasındaki fark	229

ONBİRİNCİ BÖLÜM

ASL, ÜSS, CİNS, NEV', SINIF ve
YAKIN ANLAMLI DİĞER KELİMELER
ARASINDAKİ FARKLAR

<i>Asl</i> ile <i>üss</i> arasındaki fark.....	230
<i>Asl</i> ile <i>sinh</i> [kök] arasındaki fark	230
<i>Asl</i> ile <i>cizm</i> arasındaki fark.....	231
<i>Cins</i> ile <i>nev'</i> arasındaki fark.....	231
<i>Cins</i> ile <i>sınıf</i> arasındaki fark.....	232
<i>Darb</i> ile <i>cins</i> arasındaki fark.....	232
<i>Cins</i> ile <i>vech</i> arasındaki fark.....	232
<i>Cins</i> ile <i>qabîl</i> arasındaki fark.....	233

ONİKİNCİ BÖLÜM

QISM, HAZZ, NASÎB; SEHÂ',
CÛD ve 'ATİYE KISIMLARI;
ĞİNÂ' İLE CİDE ve BUNLARIN
MUHÂLİFLERİ OLAN FAQR İLE
MESKENET ARASINDAKİ FARKLAR

<i>Hazz</i> ile <i>qısm</i> arasındaki fark	234
<i>Nasîb</i> ile <i>hazz</i> arasındaki fark	234
<i>Nasîb</i> ile <i>hıssa</i> arasındaki fark.....	235
<i>Nasîb</i> ile <i>halâq</i> arasındaki fark	235

<i>Nasîb</i> ile <i>qıst</i> arasındaki fark.....	236
<i>Rızq</i> ile <i>hazz</i> arasındaki fark	236
<i>Rızq</i> ile <i>ğudâ'</i> arasındaki fark	237
<i>İ'tâ'</i> [vermek, bir şeyi alıcısına ulaştırmak] ile <i>hibe</i> [mülk olarak vermek] arasındaki fark.....	237
<i>İ'tâ'</i> ile <i>infâq</i> arasındaki fark.....	238
<i>Hibe</i> ile <i>hediye</i> arasındaki fark	238
<i>Hibe</i> ile <i>minha</i> arasındaki fark.....	238
<i>Hibe</i> ile <i>ni'met</i> arasındaki fark	239
' <i>Atiye</i> ile <i>nihle</i> arasındaki fark	239
<i>Mihr</i> ile <i>sadâq</i> arasındaki fark	240
<i>Minha</i> ile ' <i>ariyye</i> arasındaki fark.....	240
<i>Ariyye</i> ile <i>ifqâr</i> arasındaki fark	241
<i>İfqâr</i> ile <i>ihbâl</i> arasındaki fark.....	241
<i>Birr</i> ile <i>sıla</i> arasındaki fark	241
<i>Birr</i> ile <i>sadaqa</i> arasındaki fark	242
<i>Birr</i> ile <i>hayr</i> arasındaki fark.....	242
Ğanîmet ile <i>fey'</i> arasındaki fark.....	242
Ğanîmet ile <i>nefel</i> arasındaki fark.....	242
<i>Qarz</i> ile <i>deyn</i> arasındaki fark.....	243
<i>Qarz</i> ile <i>farz</i> arasındaki fark	244
' <i>Umrâ</i> ile <i>ruqbâ</i> arasındaki fark.....	245
' <i>Atiyye</i> ile <i>câize</i> arasındaki fark	245
<i>Büsle</i> , <i>hulvân</i> ve <i>rişvet</i> arasındaki fark.....	245
<i>Sehâ'</i> ile <i>cûd</i> arasındaki fark.....	247
<i>Cevâd</i> ile <i>vâsi'</i> arasındaki fark.....	248
<i>Cevâd</i> ile <i>nedâ</i> arasındaki fark	248
<i>Kerem</i> ile <i>cûd</i> arasındaki fark.....	249

<i>Mâl</i> ile <i>neşeb</i> arasındaki fark.....	250
<i>Ġinâ</i> , <i>cide</i> ve <i>yesâr</i> arasındaki fark.....	251
BU BABDA ZİKREDİLİP SEHÂ'YA MUVÂFIK OLAN BAZI KELİMELELER.....	251
<i>Tahvîl</i> ile <i>temvîl</i> arasındaki fark.....	251
BU BABDA SEHÂ'YA MUHÂLİF OLAN BUHL KELİMESİ.....	252
<i>Buhl</i> ile <i>dann</i> arasındaki fark.....	252
<i>Şuhh</i> ile <i>buhl</i> arasındaki fark.....	252
GINÂ'NIN MUHÂLİFİ/KARŞITLARI OLAN KELİMELELER ARASINDAKİ FARKLAR.....	253
<i>Faqr</i> ile <i>meskenet</i> arasındaki fark.....	253
<i>Faqr</i> ile <i>i'dâm</i> arasındaki fark.....	254
<i>Faqîr</i> ile <i>musrim</i> arasındaki fark.....	255
<i>Faqîr</i> ile <i>mümlîq</i> arasındaki fark.....	255
<i>Halle</i> ile <i>faqr</i> arasındaki fark.....	255
<i>Faqr</i> [fakirlik] ile <i>hâcet</i> [ihtiyaç] arasındaki fark.....	256
HAZZ KELİMESİNİN MUHÂLİFİ OLAN HIRMÂN İLE HURF ARASINDAKİ FARK.....	256
<i>Faqîr</i> ile <i>bâ'is</i> arasındaki fark.....	257
<i>Muhârif</i> ile <i>mahdûd</i> arasındaki fark.....	257
<i>Naqs</i> ile <i>hâcet</i> arasındaki fark.....	257
<i>Bahs</i> ile <i>nuqsân</i> arasındaki fark.....	258
NUQSÂN'IN MUHÂLİFLERİNDEN ZİYÂDE KELİMESİ.....	258
<i>Ziyâde</i> ile <i>nemâ</i> arasındaki fark.....	258
BU BÖLÜMDE ELE ALINABİLECEK BAŞKA KELİMELELER.....	259
<i>Qunû'</i> ile <i>suâl</i> arasındaki fark.....	259

ONÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İZZET, ŞEREF, RİYÂSET İLE SÛ'DED; MELİK, SULTÂN, DEVLET,

TEMKÎN, NUSRET İLE İ'ÂNE; KEBİR İLE 'AZİM; HÜKM, KAZÂ, KUDRET, TAKDİR VS. KELİMELEERİ ARASINDAKİ FARKLAR	
<i>'İzz</i> ile <i>şeref</i> arasındaki fark.....	261
<i>Seyyid</i> ile <i>samed</i> arasındaki fark.....	261
<i>Yesûsuhum</i> ile <i>yesûduhum</i> kelimeleri arasındaki fark.....	262
<i>Seyyidu'l-qavm</i> ile <i>kebîrihum</i> arasındaki fark.....	262
<i>Mâlik</i> ile <i>melik</i> arasındaki fark.....	263
<i>Mâlik</i> ile <i>melik</i> arasındaki fark.....	263
<i>Milk</i> ile <i>melik</i> arasındaki fark.....	264
<i>Kebîru'l-qavm</i> ile <i>'azîmu'l-qavm</i> arasındaki fark.....	264
<i>'Azîm</i> ile <i>kebîr</i> arasındaki fark.....	264
<i>Celâlet</i> ile <i>heybet</i> arasındaki fark.....	265
Yüce Allâh'ın <i>'alî</i> sıfatı ile kullardan seyyidlerin <i>refî'</i> sıfatı arasındaki fark.....	265
<i>Su'ûd</i> ile <i>irtifâ'</i> arasındaki fark.....	266
<i>Su'ûd</i> [yukarıya çıkmak, tırmanmak] ile <i>ruqiyy</i> [aşama aşama/adım adım çıkmak, yükselmek] arasındaki fark.....	267
<i>Su'ûd</i> ile <i>is'âd</i> arasındaki fark.....	267
<i>A'lâ</i> ile <i>fevq</i> arasındaki fark.....	267
<i>Refî'</i> ile <i>mecîd</i> arasındaki fark.....	268
<i>İlâh</i> ile <i>ma'bûd bi haqqın</i> arasındaki fark.....	268
<i>Allâh</i> ile <i>ilâh</i> kelimesi arasındaki fark.....	269
<i>Yehiqqu lehu'l-</i> 'ibâdete ifâdesi ile <i>yestehiqqu'l-</i> 'ibâdete ifâdesi arasındaki fark.....	269
<i>Allâh</i> ile <i>Allâhumme</i> arasındaki fark.....	269
<i>Rabb</i> sıfatı ile <i>seyyid</i> sıfatı arasındaki fark.....	269
<i>Rabb</i> sıfatı ile <i>mâlik</i> sıfatı arasındaki fark.....	270
<i>Rabb</i> ile <i>qadîr</i> arasındaki fark.....	271
<i>Seyyid</i> ile <i>mâlik</i> arasındaki fark.....	272

BU ANLAMDA KULLANILAN BAŞKA KELİMELER.....	273
<i>Mülk</i> ile <i>devlet</i> arasındaki fark.....	273
<i>Melik</i> ile <i>sultân</i> arasındaki fark.....	273
<i>Milk</i> ile <i>milku'l-yemîn</i> arasındaki fark.....	274
<i>Temkîn</i> ile <i>temlik</i> arasındaki fark.....	274
<i>Velâyet</i> ile ' <i>ummâlet</i> arasındaki fark.....	275
<i>Î'âne</i> ile <i>nusret</i> arasındaki fark.....	275
<i>Î'âne</i> ile <i>taqviye</i> arasındaki fark.....	275
<i>Nasîr</i> ile <i>velî</i> arasındaki fark.....	276
<i>Seyyid</i> ile <i>humâm</i> arasındaki fark.....	276
<i>Humâm</i> ile <i>qamqâm</i> arasındaki fark.....	276
<i>Velâyet</i> ile <i>nusret</i> arasındaki fark.....	276
<i>Hüküm</i> ile <i>qadâ</i> arasındaki fark.....	276
<i>Hâkim</i> ile <i>hakem</i> arasındaki fark.....	277
<i>Qadâ</i> ile <i>qader</i> arasındaki fark.....	278
<i>Qader</i> ile <i>taqdîr</i> arasındaki fark.....	278
<i>Qadâ ileyhi</i> ile <i>qadâ bihi</i> arasındaki fark.....	278
<i>Taqdîr</i> ile <i>tedbîr</i> arasındaki fark.....	278
<i>Qaddera lehû kezâ</i> ifâdesi ile <i>menâ lehû kezâ</i> ifâdesi arasındaki fark.....	279
<i>Siyâset</i> ile <i>tedbîr</i> arasındaki fark.....	279

ONDÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İN'ÂM İLE İHSÂN; Nİ'MET, RAHMET, RE'FET, NEF'

ve HAYR; HİLM, SABR, VAQÂR, TÛ'EDE VS.

KELİMELER ARASINDAKİ FARKLAR

<i>În'âm</i> ile <i>ihsân</i> arasındaki fark.....	280
<i>İhsân</i> ile <i>nef'</i> arasındaki fark.....	281
<i>İhsân</i> ile <i>icmâl</i> arasındaki fark.....	281

<i>Fazl</i> ile <i>ihsân</i> arasındaki fark.....	282
<i>Tavl</i> ile <i>fazl</i> arasındaki fark.....	282
<i>Âlâ'</i> ile <i>nî'am</i> arasındaki fark.....	282
<i>İfdâl</i> ile <i>tefaddul</i> arasındaki fark.....	282
<i>Mutefaddil</i> ile <i>fâdil</i> arasındaki fark.....	283
<i>Nî'met</i> ile <i>rahmet</i> arasındaki fark.....	283
<i>Rahmân</i> ile <i>rahîm</i> arasındaki fark.....	283
<i>Rahmet</i> ile <i>riqqat</i> arasındaki fark.....	284
<i>Şefîq</i> ile <i>raqîq</i> arasındaki fark.....	284
<i>Re'fet</i> ile <i>rahmet</i> arasındaki fark.....	285
<i>Menfa'at</i> ile <i>hayr</i> arasındaki fark.....	285
<i>Menfa'at</i> ile <i>nî'met</i> arasındaki fark.....	285
<i>Metâ'</i> ile <i>menfa'at</i> arasındaki fark.....	286
<i>În'âm</i> ile <i>temettu'</i> arasındaki fark.....	286
<i>Hayr</i> ile <i>nî'met</i> arasındaki fark.....	286
<i>Menfa'at</i> ile <i>ne'mâ'</i> arasındaki fark.....	286
<i>Lezzet</i> ile <i>nî'met</i> arasındaki fark.....	286
<i>Nî'met</i> ile <i>minnet</i> arasındaki fark.....	287
<i>İhsân</i> ile <i>ifdâl</i> arasındaki fark.....	287
<i>Birr</i> ile <i>qurbân</i> arasındaki fark.....	287
DURR, SÛ'VB. GİBİ NEF' ve İHSÂN'IN MUHÂLİFİ OLAN KELİMELER ARASINDAKİ FARKLAR.....	287
<i>Darr</i> ile <i>durr</i> arasındaki fark.....	287
<i>Darr</i> ile <i>darrâ'</i> arasındaki fark.....	288
<i>Darrâ'</i> ile <i>be'sâ'</i> arasındaki fark.....	288
<i>Durr</i> ile <i>sû'</i> arasındaki fark.....	288
<i>Mazarrat</i> ile <i>isâe</i> arasındaki fark.....	289
<i>Sû'</i> ile <i>sev'</i> arasındaki fark.....	289

<i>İsâet</i> ile <i>sû'</i> arasındaki fark	289
<i>Durr</i> ile <i>şerr</i> arasındaki fark	289
<i>Sabr</i> ile <i>hilm</i> arasındaki fark	290
<i>Sabr</i> ile <i>ihimâl</i> arasındaki fark	293
<i>Hilm</i> ile <i>imhâl</i> arasındaki fark	293
<i>İmhâl</i> ile <i>inzâr</i> arasındaki fark	294
<i>Hilm</i> ile <i>vaqâr</i> arasındaki fark	294
<i>Vaqâr</i> ile <i>sekînet</i> arasındaki fark	294
<i>Vaqâr</i> ile <i>rezâne</i> arasındaki fark	295
<i>Recâh</i> ile <i>rezâne</i> arasındaki fark	295
<i>Vaqâr</i> ile <i>tevqîr</i> arasındaki fark	295
<i>Vaqâr</i> ile <i>semt</i> arasındaki fark	296
<i>Hilm</i> ile <i>enât</i> arasındaki fark	296
<i>Enât</i> ile <i>tu'ede</i> arasındaki fark	297
BU KELİMELERİN MUHÂLİFİ OLAN KELİMELER	298
<i>Tayş</i> ile <i>sefeh</i> arasındaki fark	298
<i>Sür'at</i> ile <i>'acele</i> arasındaki fark	298

ONBEŞİNCİ BÖLÜM

HIFZ, Rİ'ÂYE, HARÂSE İLE
BU ANLAMDA KULLANILAN
DİĞER KELİMELER ve DAMÂN,
VEKÂLET, ZE'ÂMET İLE BUNLARA
YAKIN ANLAMLI KELİMELER
ARASINDAKİ FARKLAR

<i>Hıfz</i> ile <i>ri'âye</i> arasındaki fark	299
<i>Hıfz</i> ile <i>kilâe</i> arasındaki fark	299
<i>Hıfz</i> ile <i>hurâse</i> arasındaki fark	300
<i>Hafız</i> ile <i>raqîb</i> arasındaki fark	301

<i>Müheymîn</i> ile <i>raqîb</i> arasındaki fark	301
Allâh'ın sıfatlarından olan <i>vekîl</i> ile kulların sıfatlarından olan <i>vekîl</i> arasındaki fark	302
<i>Hıfz</i> ile <i>himâye</i> arasındaki fark	302
<i>Hıfz</i> ile <i>zabt</i> arasındaki fark	302
<i>Kefâlet</i> ile <i>damân</i> arasındaki fark	303
<i>Damîn</i> ile <i>hamîl</i> arasındaki fark	303
<i>Reîs</i> ile <i>za'im</i> arasındaki fark	304

ONALTINCI BÖLÜM

HİDÂYET, İSLÂH, SEDAD ve BUNLARIN
ZİDDLARI OLAN ĞAYY, FESÂD ve
BUNLARA YAKIN ANLAMLI KELİMELER
ARASINDAKİ FARKLAR

<i>Hidâyet</i> ile <i>irşâd</i> arasındaki fark	305
<i>Hedy</i> ile <i>beyân</i> arasındaki fark	306
<i>Hayr</i> ile <i>salâh</i> arasındaki fark	306
<i>Hidâyet</i> ile <i>necât</i> arasındaki fark	307
<i>Fevz</i> ile <i>necât</i> arasındaki fark	307
<i>Fevz</i> ile <i>zafer</i> arasındaki fark	308
<i>Necât</i> ile <i>tehallus</i> arasındaki fark	308
<i>Salâh</i> ile <i>felâh</i> arasındaki fark	308
BU ANLAMDAKİ DİĞER KELİMELER	309
<i>Tesdîd</i> ile <i>taqvîm</i> arasındaki fark	309
<i>Rüşd</i> ile <i>reşed</i> arasındaki fark	310
BU ANLAMDAKİ DİĞER KELİMELER	310
<i>İhkâm</i> ile <i>itqân</i> arasındaki fark	310
<i>İhkâm</i> ile <i>rasf</i> arasındaki fark	311
<i>İhkâm</i> 'u-ş-şey' ile <i>ibrâmuhu</i> arasındaki fark	311

<i>İbrâm</i> ile <i>te'rîb</i> arasındaki fark.....	311
HİDÂYET'İN MUHÂLİFİ OLAN KELİMELER ARASINDAKİ FARKLAR	312
<i>Zeyğ</i> ile <i>meyl</i> arasındaki fark	312
<i>Meyl</i> ile <i>meyel</i> arasındaki fark	312
' <i>Usuv</i> ile <i>fesâd</i> arasındaki fark.....	312
<i>Fesâd</i> ile <i>qabîh</i> arasındaki fark	312
<i>Fesâd</i> ile <i>ğayy</i> arasındaki fark.....	313
<i>Ğayy</i> ile <i>dalâl</i> arasındaki fark.....	313
<i>Hanefî</i> ile <i>hayf</i> arasındaki fark	315
<i>Meyl</i> ile <i>meyd</i> arasındaki fark.....	315

ONYEDİNCİ BÖLÜM

TEKLİF, İHTİBÂR, FİTNE İLE TECRİB ve
LÜTF İLE TEVFİQ, LÜTF İLE LATAF ve
BENZERİ KELİMELER ARASINDAKİ FARKLAR

<i>Teklîfile ibtilâ'</i> arasındaki fark	316
<i>Teklîfile tahmîl</i> arasındaki fark.....	316
<i>İbtilâ'</i> ile <i>ihtibâr</i> arasındaki fark	317
<i>Fitne</i> ile <i>ihtibâr</i> arasındaki fark	317
<i>İhtibâr</i> ile <i>tecrîb</i> arasındaki fark.....	318
LUTF İLE TEVFİQ ve 'İSMET İLE LUTF ve RİQQAT KELİMELERİ ve BU ANLAMDAKİ DİĞER KELİMELER ARASINDAKİ FARKLAR	318
<i>Lutf</i> ile <i>tevfîq</i> arasındaki fark	318
<i>Lutf</i> ile <i>lataf</i> arasındaki fark	320
<i>Lutf</i> ile <i>rıfğ</i> arasındaki fark.....	320
<i>Lutf</i> ile <i>mudâre</i> arasındaki fark.....	321

ONSEKİZİNCİ BÖLÜM

DİN, MİLLET, TÂ'AT, 'İBÂDET, FARZ, VÜCÛB,
HELÂL, MÛBAH ve BU ANLAMDAKİ
DİĞER KELİMELER ARASINDAKİ FARKLAR

<i>Dîn</i> ile <i>millet</i> arasındaki fark	322
' <i>İbâdet</i> ile <i>tâ'at</i> arasındaki fark.....	323
<i>Tâ'at</i> ile <i>muvâfaqatu'l-irâde</i> arasındaki fark	324
<i>Tâ'at</i> ile <i>hidmet</i> arasındaki fark	324
' <i>Abîd</i> ile <i>havel</i> arasındaki fark	325
' <i>Abd</i> ile <i>memlûk</i> arasındaki fark	325
<i>Dîn</i> ile <i>şerî'at</i> arasındaki fark	325
<i>Taqî</i> , <i>muttaqî</i> ve <i>mü'min</i> kelimeleri arasındaki fark	325
<i>Hasen</i> ile <i>hasene</i> arasındaki fark.....	326
<i>Tâ'at</i> ile <i>qabûl</i> arasındaki fark	326
<i>İcâbet</i> ile <i>qabûl</i> ve <i>ecâbe</i> ile <i>istecâbe</i> kelimeleri arasındaki fark	326
<i>İcâbet</i> ile <i>tâ'at</i> arasındaki fark	327
<i>Mezheb</i> ile <i>maqâle</i> arasındaki fark	327
<i>Farz</i> ile <i>vucûb</i> arasındaki fark.....	327
<i>Farz</i> ile <i>hatm</i> arasındaki fark	329
<i>İcâb</i> ile <i>ilzâm</i> arasındaki fark	330
<i>İlzâm</i> ile <i>lüzûm</i> arasındaki fark	330
<i>Helâl</i> ile <i>mübâh</i> arasındaki fark	330
<i>Nâfile</i> ile <i>nedb</i> arasındaki fark	331
<i>Sünnet</i> ile <i>nâfile</i> arasındaki fark	331
<i>Sünnet</i> ile ' <i>âdet</i> arasındaki fark.....	332
' <i>Âdet</i> ile <i>de'b</i> arasındaki fark.....	332
<i>Yecibu kezâ</i> ile <i>yenbağî kezâ</i> arasındaki fark	332
<i>Yecûzu kezâ</i> ile <i>yuciu kezâ</i> arasındaki fark.....	332
BU KELİMELERİN MUHÂLİFLERİ.....	334
<i>Merdûd</i> ile <i>fâsid</i> ve <i>menhîyyun 'anh</i> ile <i>fâsid</i> arasındaki fark	334

<i>Hasen</i> ile <i>mubâh</i> arasındaki fark.....	335
<i>İzn</i> ile <i>ibâha</i> arasındaki fark.....	335
<i>İslâm</i> , <i>îmân</i> ve <i>salâh</i> arasındaki fark.....	335
<i>Emîn</i> ile <i>me'mûn</i> arasındaki fark.....	335
<i>Küfr</i> ile <i>ilhâd</i> arasındaki fark	335
<i>Riyâ</i> ile <i>nifâq</i> arasındaki fark	336
<i>Zenb</i> ile <i>qabîh</i> arasındaki fark.....	336
<i>Zenb</i> ile <i>ma'siyet</i> arasındaki fark.....	337
<i>Mahzûr</i> ile <i>harâm</i> arasındaki fark.....	337
<i>Tuğyân</i> ile <i>'utuvv</i> arasındaki fark.....	338
<i>Küfr</i> ile <i>şirk</i> arasındaki fark	338
<i>Fisq</i> ile <i>hurûc</i> arasındaki fark.....	339
<i>Fisq</i> ile <i>fucûr</i> arasındaki fark.....	339
<i>Keferen-ni'mete</i> ile <i>batira'n-ni'mete</i> arasındaki fark.....	340
<i>Zulm</i> ile <i>cevr</i> [kötülük, eziyet] arasındaki fark.....	340
<i>Sû'</i> ile <i>qabîh</i> arasındaki fark.....	341
<i>Zulm</i> ile <i>hezm</i> arasındaki fark	341
<i>Zulm</i> ile <i>ğaşm</i> arasındaki fark.....	341
<i>Zulm</i> ile <i>bağy</i> arasındaki fark.....	342
<i>Qubh</i> ile <i>fuhş</i> arasındaki fark	342
<i>Harâm</i> ile <i>suht</i> arasındaki fark	342
<i>İsm</i> ile <i>hatî'e</i> arasındaki fark	343
<i>İsm</i> ile <i>zenb</i> arasındaki fark.....	343
<i>Esîm</i> ile <i>âsim</i> arasındaki fark	344
<i>Zenb</i> ile <i>cürm</i> arasındaki fark	344
<i>Hûb</i> ile <i>zenb</i> arasındaki fark.....	344
<i>Vizr</i> ile <i>zenb</i> arasındaki fark	345

ZULM'ÜN MUHÂLİFLERİNDEN OLAN 'ADL BÂBINDAKİ KELİMELER	345
' <i>Adl</i> ile <i>insâf</i> arasındaki fark	345
' <i>Adl</i> ile <i>qıst</i> arasındaki fark	345
' <i>Adl</i> ile <i>hasen</i> arasındaki fark	346
TEVBE, İ'TİZÂR, 'AFV, ĞUFRÂN ve BENZERİ KELİMELER ARASINDAKİ FARKLAR	346
<i>Tevbe</i> ile <i>i'tizâr</i> arasındaki fark	346
<i>Nedem</i> ile <i>tevbe</i> arasındaki fark	347
<i>İstiğfâr</i> ile <i>tevbe</i> arasındaki fark	347
<i>Teessüf</i> ile <i>nedem</i> arasındaki fark	347
' <i>Afv</i> ile <i>ğufrân</i> arasındaki fark	347
<i>Ğufrân</i> ile <i>setr</i> arasındaki fark.....	348
<i>Safh</i> ile <i>ğufrân</i> arasındaki fark.....	349
<i>İhbât</i> ile <i>tekfîr</i> arasındaki fark.....	349
<i>Ebtale</i> ile <i>edhaza</i> arasındaki fark.....	349
ONDOKUZUNCU BÖLÜM	
SEVÂB İLE 'İVAZ, 'İVAZ İLE BEDEL, QIYMET İLE SEMEN ARASINDAKİ FARK; SEVÂB'IN MUHÂLİFİ OLAN 'İQÂB İLE 'AZÂB, ELEM İLE VEC' VS. KELİMELERİ ARASINDAKİ FARKLAR	
<i>Sevâb</i> ile <i>'ivaz</i> arasındaki fark	350
<i>Sevâb</i> ile <i>ecr</i> arasındaki fark	350
' <i>Ivaz</i> ile <i>bedel</i> arasındaki fark	351
<i>Tebdîl</i> ile <i>ityân bi-ğayrihi</i> arasındaki fark	352
' <i>Ivaz</i> ile <i>semen</i> arasındaki fark	352
<i>Qiymet</i> ile <i>semen</i> arasındaki fark	352
<i>Şirâ'</i> ile <i>istibdâl</i> arasındaki fark	353

'Azâb ile <i>elem</i> arasındaki fark.....	353
<i>Elem</i> ile <i>vec'</i> arasındaki fark	353
<i>Elem</i> ile <i>vesab</i> arasındaki fark	354
'Azâb ile ' <i>iqâb</i> arasındaki fark	354
<i>Belâ'</i> ile <i>niqme</i> arasındaki fark	355
<i>Enkere</i> ile <i>naqame</i> arasındaki fark	355
' <i>İqâb</i> ile <i>intiqâm</i> arasındaki fark.....	355
<i>Havf</i> , <i>hazer</i> , <i>haşyet</i> ve <i>feza'</i> arasındaki fark.....	356
<i>Hazer</i> ile <i>ihtirâz</i> arasındaki fark	356
<i>Havf</i> ile <i>haşyet</i> arasındaki fark	356
<i>Haşyet</i> ile <i>şefqat</i> arasındaki fark.....	357
<i>Havf</i> ile <i>rehbe</i> arasındaki fark	357
<i>Tahvîf</i> ile <i>inzâr</i> arasındaki fark.....	358
<i>İnzâr</i> ile <i>vasiyet</i> arasındaki fark	358
<i>Havf</i> , <i>hel'a'</i> ve <i>fez'a</i> arasındaki fark.....	359
<i>Havf</i> ile <i>hevl</i> arasındaki fark.....	359
<i>Havf</i> ile <i>vecel</i> arasındaki fark.....	360
<i>İttiqâ</i> ile <i>haşyet</i> arasındaki fark.....	360
<i>Havf</i> ile <i>be's</i> { <i>bü's</i> } arasındaki fark	361
<i>Hayret</i> ile <i>dehş</i> arasındaki fark	361
<i>Hacel</i> ile <i>hayâ'</i> arasındaki fark	361
<i>Recâ'</i> ile <i>tama'</i> arasındaki fark	362
<i>Vecel</i> ile <i>emel</i> arasındaki fark	363
<i>Ye's</i> , <i>qunût</i> ve <i>haybet</i> kelimeleri arasındaki fark	363

YİRMİNCİ BÖLÜM

KİBR, TÎH, CEBERİYE ve ZÜHÜVV KELİMELERİ
ve BUNLARIN KARŞITLARI OLAN TEZELLÜL,
HUDÛ', HUŞÛ', HEVN VS. KELİMELERİ
ARASINDAKİ FARKLAR

<i>Kibr</i> ile <i>tîh</i> arasındaki fark.....	364
<i>Kibr</i> ile <i>kibriyâ'</i> arasındaki fark.....	364
<i>Kibr</i> , <i>cibriyye</i> ve <i>ceberût</i> arasındaki fark.....	365
<i>Kibr</i> ile <i>zehv</i> arasındaki fark	366
<i>Zehv</i> ile <i>nahve</i> arasındaki fark	367
<i>Nahve</i> ile <i>huzuvâne</i> arasındaki fark	367
' <i>Ucb</i> ile <i>kibr</i> arasındaki fark	367
<i>İstikbâr</i> ile <i>istinkâf</i> arasındaki fark	367
<i>Huşû'</i> ile <i>hudû'</i> arasındaki fark.....	368
<i>Tevâzu'</i> ile <i>tezelliül</i> arasındaki fark.....	369
<i>Tezelliül</i> ile <i>züll</i> arasındaki fark	369
<i>Züll</i> ile <i>za'a</i> arasındaki fark	369
<i>Züll</i> ile <i>sağâr</i> arasındaki fark.....	370
<i>Züll</i> ile <i>hizy</i> arasındaki fark.....	370
<i>Darâ'at</i> ile <i>züll</i> arasındaki fark.....	370
<i>Hudû'</i> ile <i>züll</i> arasındaki fark.....	371
<i>Hudû'</i> ile <i>ihbât</i> arasındaki fark	371
<i>İzlâl</i> ile <i>ihânet</i> arasındaki fark	371
<i>Zelîl</i> , <i>mehîn</i> ve <i>müz'in</i> kelimeleri arasındaki fark.....	373
<i>Haqîr</i> ile <i>sağîr</i> arasındaki fark.....	374
<i>Yesîr</i> ile <i>qalîl</i> arasındaki fark	374
<i>Kesîr</i> ile <i>vâfir</i> arasındaki fark.....	375
<i>Cemm</i> ile <i>kesîr</i> arasındaki fark.....	375

YİRMİ BİRİNCİ BÖLÜM

'ABES, LA'İB, HEZL, MİZÂH, İSTİHZÂ',
SUHRİYYET İLE BUNLARIN MUHÂLİFLERİ
ARASINDAKİ FARKLAR

' <i>Abes</i> , <i>el-la'ib</i> ve <i>lehv</i> arasındaki fark.....	376
---	-----

IÇİNDEKİLER

<i>Lehv</i> ile <i>la'ib</i> arasındaki fark	376
<i>Mizâh</i> ile <i>istihzâ'</i> arasındaki fark.....	376
<i>İstihzâ'</i> ile <i>suhriyyet</i> arasındaki fark	377
<i>Mizâh</i> ile <i>hezl</i> arasındaki fark	378
<i>Mizâh</i> ile <i>mucûn</i> arasındaki fark.....	378
<i>Cidd</i> ile <i>inkimâş</i> arasındaki fark.....	379

YİRMİ İKİNCİ BÖLÜM

HÎLE İLE TEDBÎR, SİHR İLE ŞA'BEZE,
MEKR İLE KEYD VB. ve 'ACEB İLE İMR
VS. ARASINDAKİ FARKLAR

<i>Hîle</i> ile <i>tedbîr</i> arasındaki fark.....	380
<i>Sihr</i> ile <i>şa'beze</i> arasındaki fark	380
<i>Sihr</i> ile <i>temvîh</i> arasındaki fark	381
' <i>Aceb</i> ile <i>imr</i> arasındaki fark	381
' <i>Aceb</i> ile <i>idd</i> arasındaki fark.....	381
' <i>Acîb</i> ile <i>tarîf</i> arasındaki fark	382
<i>Had'</i> ile <i>keyd</i> arasındaki fark	382
<i>Had'</i> ile <i>ğurûr</i> arasındaki fark	383
<i>Keyd</i> ile <i>mekr</i> arasındaki fark	384
<i>Hîle</i> ile <i>mekr</i> arasındaki fark	385
<i>Çarar</i> ile <i>hatar</i> arasındaki fark.....	386

YİRMİÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HÜSN, VEDÂET, BEHCET, TAHÂRET, NEZÂFET
KELİMELERİ İLE BUNLARIN MUHÂLİFLERİ OLAN
KUBH, SEMÂCET VS. KELİMELERİ ARASINDAKİ FARKLAR

<i>Hüsn</i> ile <i>vedâet</i> arasındaki fark.....	387
<i>Hüsn</i> ile <i>qasâmet</i> arasındaki fark.....	387
<i>Hüsn</i> ile <i>vesâmet</i> arasındaki fark	387

IÇİNDEKİLER

<i>Hüsn</i> ile <i>behcet</i> arasındaki fark	388
<i>Hüsn</i> ile <i>sabâhat</i> arasındaki fark	388
<i>Hüsn</i> ile <i>cemâl</i> arasındaki fark.....	389
<i>Cemâl</i> ile <i>nebl</i> arasındaki fark.....	389
<i>Cemâl</i> ile <i>bahâ'</i> arasındaki fark	390
<i>Cemâl</i> ile <i>serv</i> arasındaki fark	390
<i>Kemâl</i> ile <i>tamâm</i> arasındaki fark.....	391
<i>Bişr</i> ile <i>beşâset</i> arasındaki fark	392
<i>Beşâset</i> ile <i>talâqatu'l-vech</i> arasındaki fark	392
<i>Tahâret</i> ile <i>nezâfet</i> arasındaki fark	393
<i>Qubh</i> ile <i>semâce</i> arasındaki fark	393
<i>Qabîh</i> ile <i>vahş</i> arasındaki fark	394
<i>Sürûr</i> ile <i>istibşâr</i> arasındaki fark.....	394
<i>Sürûr</i> ile <i>ferah</i> arasındaki fark	394
<i>Sürûr</i> ile <i>cezel</i> arasındaki fark	395
<i>Sürûr</i> ile <i>hubûr</i> arasındaki fark.....	395
<i>Hemm</i> ile <i>ğamm</i> arasındaki fark	396
<i>Hüzn</i> ile <i>kerb</i> arasındaki fark	397
<i>Hüzn</i> ile <i>keâbet</i> arasındaki fark	397
<i>Çamm</i> , <i>hasret</i> ve <i>esef</i> kelimeleri arasındaki fark	397
<i>Hüzn</i> ile <i>bess</i> arasındaki fark.....	398

YİRMİDÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ZAMÂN, DEHR, ECEL, MÜDDET, SENE, ÂM
ve BENZER KELİMELER ARASINDAKİ FARKLAR

<i>Dehr</i> ile <i>müddet</i> arasındaki fark	399
<i>Müddet</i> ile <i>zamân</i> arasındaki fark.....	399
<i>Zamân</i> ile <i>vaqt</i> arasındaki fark	400
<i>Vaqt</i> ile <i>mîqât</i> arasındaki fark.....	400

'Âm [yıl] ile <i>sene</i> arasındaki fark.....	400
<i>Sene</i> ile <i>hicce</i> arasındaki fark.....	401
<i>Hîn</i> ile <i>sene</i> arasındaki fark	401
<i>Dehr</i> ile ' <i>asr</i> arasındaki fark.....	402
<i>Vaqt</i> ile <i>sâ'at</i> arasındaki fark	402
<i>Bükra</i> , <i>ğadât</i> , <i>mesâ'</i> , ' <i>işâ'</i> , ' <i>âşiyiyye</i> ve <i>asîl</i> kelimeleri arasındaki fark	402
<i>Zamân</i> , <i>hıqbe</i> ve <i>burhe</i> arasındaki fark.....	403
<i>Müddet</i> ile <i>ecel</i> arasındaki fark	404
<i>Nehâr</i> ile <i>yevm</i> arasındaki fark	404
<i>Dehr</i> ile <i>ebed</i> arasındaki fark.....	405
<i>Vaqt</i> ile <i>iz</i> arasındaki fark.....	405

YİRMİ BEŞİNCİ BÖLÜM

NÂS, HALQ, ÂLEM, BEŞER, VERÂ, EN'ÂM VB. KELİMELER;
CEMÂ'ÂT, DURÛBU'L-QARÂBÂT ARASINDAKİ FARKLAR İLE
SUHBET, QARÂBET VB. KELİMELER ARASINDAKİ FARKLAR

<i>Nâs</i> ile <i>halq</i> arasındaki fark.....	406
<i>İnsî</i> ile <i>insân</i> arasındaki fark	407
<i>Nâs</i> ile <i>verâ</i> arasındaki fark	407
' <i>Âlem</i> ile <i>nâs</i> arasındaki fark	408
' <i>Âlem</i> ile <i>dünyâ</i> arasındaki fark.....	408
<i>Enâm</i> ile <i>nâs</i> arasındaki fark.....	408
<i>Nâs</i> ile <i>beriyye</i> arasındaki fark.....	409
<i>Nâs</i> ile <i>beşer</i> arasındaki fark.....	409
<i>Nâs</i> ile <i>cibille</i> arasındaki fark	410
İNSİYYÛ'L-CİNNÎ KELİMESİNİN HİLÂFI/KARŞITI	411
<i>İnsiyyü'l-cinnî</i> ile <i>şeytân</i> arasındaki fark.....	411
<i>Racul</i> ile <i>mer'</i> arasındaki fark.....	411

<i>Cemâ'at</i> , <i>fevc</i> , <i>sülle</i> , <i>zümre</i> ve <i>hizb</i> arasındaki fark	411
<i>Cemâ'at</i> ile <i>bevş</i> arasındaki fark.....	412
<i>Cemâ'at</i> ile <i>tâife</i> arasındaki fark	413
<i>Cemâ'at</i> ile <i>ferîq</i> arasındaki fark	413
<i>Cemâ'at</i> ile <i>fi'e</i> arasındaki fark	414
<i>Şî'a</i> ile <i>cemâ'at</i> arasındaki fark.....	414
<i>Nâs</i> ile <i>sube</i> arasındaki fark.....	414
<i>Qavm</i> ile <i>qarn</i> arasındaki fark	415
<i>Cemâ'at</i> ile <i>mele'</i> arasındaki fark	416
<i>Nefer</i> ile <i>raht</i> arasındaki fark.....	416
<i>Cemâ'at</i> ile <i>şirzime</i> arasındaki fark.....	417
DURÛBU'L-QARÂBET [AKRABALIK ÇEŞİTLERİ] ARASINDAKİ FARKLAR	418
<i>Ehl</i> ile <i>âl</i> arasındaki fark.....	418
<i>Veled</i> ile <i>ibn</i> arasındaki fark	418
<i>Âl</i> ile ' <i>itre</i> arasındaki fark.....	420
<i>Ebnâ'</i> ile <i>zürriyet</i> arasındaki fark	420
' <i>Aqib</i> ile <i>veled</i> arasındaki fark.....	421
<i>Veled</i> ile <i>sibt</i> arasındaki fark.....	421
<i>Ba'l</i> [koca] ile <i>zevc</i> [eş] arasındaki fark	421
BU ANLAMDAKİ DİĞER KELİMELER.....	422
<i>Sâhib</i> ile <i>qarîn</i> arasındaki fark	422
<i>Mevlâ</i> ile <i>velî</i> arasındaki fark	423
<i>Hulle</i> ile <i>sadâqat</i> arasındaki fark	424
BU ANLAMDAKİ DİĞER KELİMELER.....	425
<i>Safvet</i> ile <i>safv</i> arasındaki fark	425
<i>Istifâ'</i> ile <i>ihtiyâr</i> arasındaki fark	425

YİRMİALTINCI BÖLÜM

İZHÂR, İFŞÂ' ve CEHR ARASINDAKİ FARK

İÇİNDEKİLER

<i>Izhâr</i> ile <i>işâ'</i> arasındaki fark	426
<i>Cehr</i> ile <i>ızhâr</i> arasındaki fark	426
<i>Cehr</i> ile <i>keşf</i> arasındaki fark	427
<i>İ'lân</i> ile <i>cehr</i> arasındaki fark	427
<i>Bedv</i> ile <i>zuhûr</i> arasındaki fark	427
<i>Kitmân</i> , <i>ihfâ'</i> , <i>setr</i> , <i>hicâb</i> vb. arasındaki fark	428
<i>Setertuhû</i> sözü ile <i>kenentuhû</i> sözü arasındaki fark	428
<i>Ğışâ'</i> ile <i>ğitâ'</i> arasındaki fark	429
<i>Ğitâ'</i> ile <i>setr</i> arasındaki fark	429
<i>Setr</i> , <i>hicâb</i> ve <i>ğitâ'</i> arasındaki fark	430

YİRMİYEDİNCİ BÖLÜM

BA'S, İRSÂL, İNFÂZ, NEBÎ, RASÛL, TALEB, SUÂL;
RAVM, İQTİZÂ VB. ARASINDAKİ FARKLAR

<i>İrsâl</i> ile <i>infâz</i> arasındaki fark	431
<i>Ba's</i> ile <i>irsâl</i> arasındaki fark	431
<i>Ba's</i> ile <i>infâz</i> arasındaki fark	431
<i>Ba's</i> ile <i>nüşûr</i> arasındaki fark	432
<i>Rasûl</i> ile <i>nebî</i> arasındaki fark	432
<i>Mürsel</i> ile <i>rasûl</i> arasındaki fark	432
<i>Taleb</i> ile <i>suâl</i> arasındaki fark	433
<i>Taleb</i> ile <i>muhâvele</i> arasındaki fark	433
<i>Taleb</i> ile <i>iltimâs</i> arasındaki fark	433
<i>Taleb</i> ile <i>bahs</i> arasındaki fark	433
<i>Taleb</i> ile <i>iqtizâ'</i> arasındaki fark	433
<i>Taleb</i> ile <i>ravm</i> arasındaki fark	434
BU ANLAMDAKİ DİĞER KELİMELER	434
<i>Evhâ</i> ile <i>vehâ</i> arasındaki fark	434

İÇİNDEKİLER

YİRMİSEKİZİNCİ BÖLÜM

KETB İLE NESH; MENŞÛR, KİTÂB,
DEFTER İLE SAHİFE ve YAKIN ANLAMLI
DİĞER KELİMELER ARASINDAKİ FARKLAR

<i>Ketb</i> ile <i>nesh</i> arasındaki fark	435
<i>Zebr</i> ile <i>ketb</i> arasındaki fark	435
<i>Menşûr</i> ile <i>kitâb</i> arasındaki fark	436
<i>Kitâb</i> ile <i>defter</i> arasındaki fark	436
<i>Sahife</i> ile <i>defter</i> arasındaki fark	436
<i>Kitâb</i> ile <i>mushaf</i> arasındaki fark	437
<i>Kitâb</i> ile <i>sifr</i> arasındaki fark	437
<i>Kitâb</i> ile <i>mecelle</i> arasındaki fark	438

YİRMİDOKUZUNCU BÖLÜM

ĞÂYETU'Ş-ŞEY'İ, MEDÂHU, NİHÂYETUHÛ, HADDUHÛ,
ÂHİRÜHÛ VB. İFÂDELER ARASINDAKİ FARKLAR

<i>Ğâyetu'ş-şey'i</i> ile <i>medâhu</i> arasındaki fark	439
<i>Emed</i> ile <i>ğâye</i> arasındaki fark	439
<i>Âhiru'ş-şey'i</i> ile <i>nihâyetuhû</i> arasındaki fark	440
<i>Âhir</i> ile <i>âhar</i> arasındaki fark	441
<i>Hadd</i> , <i>nihâyet</i> ve <i>âkıbet</i> arasındaki fark	441
<i>Cânib</i> , <i>nâhiye</i> ve <i>cihet</i> arasındaki fark	442
<i>Cânib</i> ile <i>kenef</i> arasındaki fark	443

OTUZUNCU BÖLÜM

ÇEŞİTLİ KELİMELER ARASINDAKİ FARKLAR

<i>Hubût</i> ile <i>nüzûl</i> arasındaki fark	445
<i>Za'n</i> ile <i>rahl</i> arasındaki fark	445
<i>Henî'</i> ile <i>merî'</i> arasındaki fark	445
<i>Nebz</i> ile <i>tarh</i> arasındaki fark	446

<i>Tenhiye</i> ile <i>izâle</i> arasındaki fark.....	446
<i>Tâba'tu zeyden</i> ile <i>vâfaqtuhû</i> arasındaki fark.....	447
<i>İcteze'e bih</i> ile <i>iktefâ bih</i> arasındaki fark	447
<i>Mahz</i> ile <i>hâlis</i> arasındaki fark	448
' <i>Adl</i> ile <i>fedâ'</i> arasındaki fark	448
<i>Te'ekkedeni'</i> ş-şey'u ile <i>şaqqa 'aleyye</i> arasındaki fark	448
<i>Sırât, tarîq</i> ve <i>sebîl</i> arasındaki fark	448
' <i>Indî</i> ile <i>ledünnî</i> arasındaki fark.....	449
' <i>Indî kezâ, qibeli kezâ</i> ve <i>fî beyti kezâ</i> ifâdeleri arasındaki fark	449
<i>Min mâlî</i> ile <i>fî mâlî</i> arasındaki fark.....	450
<i>Ma'a</i> ile ' <i>inde</i> arasındaki fark	450
<i>Rusûh, sebât</i> ve <i>rusuvv</i> arasındaki fark	451
<i>Ahmedtu'n-nâra</i> ile <i>etfe'tuhâ</i> arasındaki fark.....	451
<i>Humûd</i> ile <i>hümûd</i> arasındaki fark ise şudur.....	452
<i>Qanâ'at</i> ile <i>qasd</i> arasındaki fark	452
<i>Vesîle</i> ile <i>zerî'a</i> arasındaki fark	453
<i>Fâza</i> ile <i>sâle</i> arasındaki fark	453
<i>Necm</i> ile <i>kevkeb</i> arasındaki fark.....	453
<i>Ufûl</i> [bir şeyin arkasında kaybolma] ile <i>ğuyûb</i> [kaybolma] arasındaki fark.....	453
<i>Zelzele</i> [sarsıntı] ile <i>recfe</i> [çok şiddetli sarsıntı] arasındaki fark	454
<i>Selh</i> ile <i>ihrâc</i> arasındaki fark.....	454
<i>Halt</i> ile <i>lübs</i> arasındaki fark	454
<i>Rucû'</i> ile <i>fey'</i> arasındaki fark.....	455
<i>Huve qamînun bihi, huve hariyyun bihi,</i> <i>halîqun bihi</i> ve <i>cedîrun bihi</i> sözleri arasındaki fark.....	455

<i>Lems</i> ile <i>mess</i> arasındaki fark	456
<i>Rucû'</i> ile <i>iyâb</i> arasındaki fark	456
<i>Rucû'</i> ile <i>inqılâb</i> arasındaki fark	457
<i>Rucû'</i> ile <i>inâbe</i> arasındaki fark	457
<i>Hedy</i> ile <i>bedene</i> arasındaki fark	457
<i>Hâqa bihi</i> ile <i>nezele bihi</i> arasındaki fark	458
<i>Dayq</i> ile <i>harec</i> arasındaki fark.....	459
<i>Mahq</i> ile <i>izhâb</i> arasındaki fark	459
<i>Vazî'a</i> ile <i>husrân</i> arasındaki fark	460
<i>Mudiyîy</i> ile <i>zehâb</i> arasındaki fark	460
<i>İqbâl, mudiyîy</i> ve <i>mecî'</i> arasındaki fark.....	461
<i>Ci'tuhû</i> ile <i>ci'tu ileyhi</i> arasındaki fark.....	461
<i>Muqârebe</i> ile <i>mulâqât</i> arasındaki fark	461
<i>Nedy, meclis</i> ve <i>muqâme</i> arasındaki fark.....	462
<i>Eqâme bi'l-mekân</i> ile <i>ğaniye bi'l-mekân</i> arasındaki fark.....	462
' <i>Ukûf</i> [bir işe bağlanıp devamlı yapmak] ile <i>iqâmet</i> [yerleşip oturmak] arasındaki fark	462
<i>Meclis</i> ile <i>mahfil</i> arasındaki fark.....	463
<i>Dünüvv</i> ile <i>qurb</i> arasındaki fark	463
<i>Tulle demuhû</i> ile <i>uhdire demuhû</i> arasındaki fark.....	463
<i>Zill</i> ile <i>fey'</i> arasındaki fark.....	463
<i>Vast</i> ile <i>vasat</i> arasındaki fark.....	464
<i>Beyne</i> ile <i>vasat</i> arasındaki fark	464
<i>Tulû', buzûğ</i> ve <i>şurûq</i> arasındaki fark	465
<i>Zevq</i> ile <i>idrâku't-ta'm</i> arasındaki fark	465
<i>Lâ yağfiru en yuşreke bihî</i> [<i>Kendisine şirk</i> <i>koşulmasını mağfiret etmez</i>] (Nisâ/49) ifâdesiyle, <i>lâ yağfiru'ş-şirke bihî</i> [<i>Kendisine olan şirki</i> <i>mağfiret etmez</i>] ifâdesi arasındaki fark	465

<i>İstiqâmet</i> ile <i>isâbet</i> arasındaki fark	466
<i>Etâ fulânun</i> ile <i>câe fulânun</i> arasındaki fark	466
<i>Ulâi</i> ile <i>ulâike</i> arasındaki fark.....	466
<i>Men ye'tînî fe lehû dirhemun</i> [kim bana gelirse 1 dirhem ona aittir] ifâdesi ile, <i>vellezî ye'tînî fe lehû dirhemun</i> [bana gelene bunun için 1 dirhem veririm] ifâdesi arasındaki fark.....	466
<i>Şartın cevâbı olan "fâ" ile atıf harfi olan "fâ"</i> arasındaki fark....	467
<i>Rükûn</i> ile <i>sükûn</i> arasındaki fark.....	467
<i>Lemmâ</i> ile <i>lem</i> arasındaki fark.....	467
<i>Tâbi'</i> ile <i>tâlî</i> arasındaki fark.....	467
<i>Halî</i> ile <i>mâzî</i> arasındaki fark.....	468
<i>Sevfe</i> ile <i>se-yef'alu'</i> daki <i>sin</i> arasındaki fark	468
<i>Mâ leke lâ tef'alu kezâ</i> [sana ne oluyor böyle yapmıyorsun?] ile <i>lime lâ tef'alu</i> [niçin yapmıyorsun?] arasındaki fark	468
<i>Mekân</i> ile <i>mekânet</i> arasındaki fark	468
<i>Temâmen lehû</i> sözü ile Allâh Teâlâ'nın, <i>temâmen 'alâ'l-lezî ahsene [ihsân edenlere tamamlamak üzere] (En'âm/154) âyetindeki temâmen 'aleyhi</i> arasındaki fark	469
<i>Em</i> ile <i>ev</i> arasındaki fark.....	469
<i>Nâr, sa'îr, cahîm</i> ve <i>harîq</i> arasındaki fark.....	469
<i>Nûr</i> ile <i>ziyâ'</i> arasındaki fark	470
<i>Nutfê</i> ile <i>meni</i> arasındaki fark.....	470
<i>Ezâlehu 'an mevzi'ihî</i> [bir şeyi bulunduğu yerden uzaklaştırdı] ile <i>ezellehû</i> [ayağını kaydırdı] arasındaki fark	470

<i>Dayq</i> ile <i>dıyq</i> arasındaki fark.....	471
<i>Halfile halef</i> arasındaki fark.....	471
<i>Mâ</i> ile <i>lâ</i> arasındaki fark.....	471
<i>Sekb, sabb, süfûh, hümûl</i> ve <i>hetl</i> arasındaki fark	472
<i>Lem'</i> ile <i>lemh</i> arasındaki fark	473
<i>Tebdîl</i> ile <i>ibtâl</i> arasındaki fark	473
<i>Delv</i> ile <i>zenûb</i> arasındaki fark.....	473
<i>Ke's</i> ile <i>qadeh</i> arasındaki fark.....	474
Kelime, Kavram ve İbârelerin Alfabetik Fihristi	475

(MUKADDİME)

RAHMÂN, RAHÎM ALLÂH'IN ADIYLA

Yüce Allâh, Efendimiz Muhammed'e ve âline salât u selâm etsin.

Kıst ile kâim olan, darlık ve genişliğin mâliki olan, yok etmeyi irâde ettiğinde kurtuluş olmayan, sürdürmek isterse engel bulunmayan Allâh'a hamd olsun. Verdiği hesâbsız ve ke-sintisiz ni'metler için O'na hamd ederim. Ben O'ndan başka ilâh olmadığına, O'na denk olabilecek nitelikte başka bir varlık bulunmadığına, O'na yaklaştıran, katında itibâr kazandıran bir şehâdetle şehâdet ederim. Yine şehâdet ederim ki, ümmetin doğru bir istikâmete yönelmesi için seçilmiş ve ilâhî rahmet ile gönderilmiş olan Muhammed (s.a), O'nun kulu ve elçisi'dir. Evet, Allâh o'nu hakikat bayrağını yüceltmek üzere göndermiştir. Allâh, o'na ve ahlâk kandilleri olan âline salât etsin.

Ben hiçbir 'ilm ve edebî sanat alanı görmedim ki, bu alanda konuyu bütün boyutları ile derleyen, sınıf ve şu'belerini düzenleyen birtakım eserler yazılmamış olsun. Ancak, '*ilm ile ma'rifet, fitnat ile zekâ', irâde ile meşîet, ğazab ile suht, ğalat ile hatâ, kemâl ile tamâm, hüsn ile cemâl, fasl ile farq, sebeb ile âlet, 'âmm ile sene, zamân ile müddet* vb. gibi, anlamları birbirinden ayrılmayacak kadar yakın olan kelimeler konusunda bir söz söylenmemiştir. Ben, bu kelimelerin ve benzerlerinin anlamları arasındaki farkları konu alan, öğrenciler ve öğrenme arzusu olanlar için yeterli ve ikna edici düzeyde herhangi bir eser görmedim. İşte bu nedenle bu eseri kaleme aldım. Sözü ne uzattım, ne de kısa tuttum; gerektiği kadarıyla yetindim. Bu husûstaki sözlerimi, Allâh'ın Kitâbı'nda sunulan, fıkıh ve kelâm âlimlerinin kullandıkları lafızlardan ve diğer insânların

konuşmalarından oluşturdum. Kitâbın, fazla hacimli ya da hacimsiz olmasını uygun bulmadığım için, az kullanılan garib kelimelere yer vermedim; zîrâ işlerin hayırlısı orta olanıdır.

Ele almayı düşündüğüm bu kelimeleri 30 bölüme ayırdım. Şöyle ki:

1) Her dilde, ibârelerin farklı olmasının anlam farklılığı gerektirdiğini açıklamak, bu farkların ve delillerinin bilinmesini beyân etmek.

2) *Kelâm* türü kelimeler arasındaki farklar.

3) *Delil*, *delâlet*, *istidlâl*, *nazar* ve *teemmül* arasındaki fark.

4) İlimlerin kısımları ve bu bağlamda kullanılan *idrâk* ile *vicdân*; ve *'ilimlerin* zıddları ve naqizleri/çelişikleri arasındaki farklar.

5) *Hayât* ile, lafız ve ma'nâ itibâriyle ona yakın, aykırı ve zıdd anlam taşıyan kelimeler; *qudret* ile ona zıdd ve çelişik anlam taşıyan kelimeler ve *sıhhat*, *selâmet* ve benzer kelimeler arasındaki farklar.

6) *Qadîm* ile *atîk*, *bâkî* ile *dâim* ve benzer kelimeler arasındaki farklar.

7) İrâdelerin kısımları ile zıddları ve fiillerin kısımları arasındaki farklar.

8) *Ferd*, *vâhid*, *vahdet* ve *vahdâniyyet* ile benzer kelimeler, bunların zıddı olan *küll* ile *cem*'; *te'lîf*, *tasnif* ve *tanzîm* gibi *cem*' türü kelimeler, *mümasse* ve *mücâvere* ile bunların zıddları ve *fasl* ile *farq* arasındaki fark.

9) *Şibh* ile *şebîh*, *'adîl* ve *nazîr* ile bunlara zıdd, çelişik ve aykırı anlam taşıyan kelimeler.

10) *Cism*, *cirm*, *şahıs*, *şebh* ve benzer kelimeler arasındaki fark.

11) *Cins*, *nev*, *tür* ve *sınıf* ile *asl*, *esâs* ve benzer kelimeler arasındaki fark.

12) *Qısm* ile *hazz*, *rızk* ile *nasîb*, *sehâ* ile *cûd*; *'atiyye* çeşitleri; *gınâ* ile *cedde* [*baht*]; *gınâ*'nın zıddı olan *faqr* ile *imlâk* ve benzer kelimeler; *hazz*'ın zıddı olan *hurmân* ve *hurf* arasındaki fark.

13) *'Izz*, *şeref*, *riyâset*, *su'ûd*; *melik*, *sultân*, *devlet*, *temkîn*; *nasr* ile *i'âne*; *kebîr*, *azîm*, *kibr*, *kibriyâ*; *hükm*, *qazâ*, *qader*, *taqdîr* ve benzer kelimeler arasındaki fark.

14) *Ni'met*, *rahmet*, *ihsân*, *in'am*; *hilm*, *imhâl*, *sabr*, *ihitmâl*, *vakâr*, *su'ûd* ve benzer kelimeler arasındaki fark.

15) *Hıfz*, *riâye*, *harase*, *himâye*; *raqîb* ile *müheymîn*; *vekîl* ile *zamîn* ve benzer kelimeler arasındaki fark.

16) *Hidâyet*, *rüşd*, *salâh* ile *sedâd* ve bunların zıddı olan *ğayy* ile *fesâd* arasındaki fark.

17) *Teklif*, *ihtibâr*, *imtihân*, *fitne*; *lutfile tevfiq*, *lutfile latef* arasındaki fark.

18) *Dîn* ile *millet*, *tâ'at* ile *ibâdet*, *farz* ile *vücûb*, *mübâh* ile *helâl*; bunların zıddları olan *günâh* çeşitleri; *tevbe* ile *i'tizâr* ve benzer kelimeler arasındaki fark.

19) *Sevâb*, *'ıvaz*, *tefeddul*; *'ıvaz* ile *bedel*, *qıymet*, *semen* ve bunların zıddı olan *azâb* ile *iqâb*, *elem* ile *vec*'; *havf* ile *haşyet*; *vecl*, *hayâ*, *hacel* ve bunların zıddı olan *recâ'*, *tam*', *ye's* ve *ku-nût* arasındaki fark.

20) *Kibr*, *tîh*, *ceberiyeye*, ve bunların zıddı olan *hudû'*, *hu-şû'* ve bunların benzerleri arasındaki fark.

21) *Abes*, *la'b*, *hezl*, *mizah*, *istihzâ*, *suhriyyet* ve benzer kelimeler arasındaki fark.

22) *Hadî'a*, *hîle*, *mekr*, *keyd* ve benzer kelimeler arasındaki fark.

23) *Vadâ'et, husn, kasâmet, behcet; surû ile ferah* ve benzeri kelimeler arasındaki fark.

24) *Zamân, dehr, vaqt, emed, müddet* ve benzeri kelimeler arasındaki fark.

25) Akrabalık türleri; *musâhabet* ile *mukârebet* benzeri kelimeler arasındaki fark.

26) *Izhâr, cehr* ve benzer kelimeler ile bunların zıddları olan *kitmân, ihfâ, setr* ve *hicâb* ve benzeri kelimeler arasındaki fark.

27) *Ba's, irsâl, infâz; nebi* ile *rasûl* arasındaki fark.

28) *Ketb* ile *nesh; menşûr* ile *kitâb; kitâb, defter* ve *sahîfe* arasındaki fark.

29) *Nihâyet, âhir, gâye; cânib* ile *keyf* ve benzer kelimeler arasındaki fark.

30) Çeşitli kelimeler arasındaki farklar.

Bu bölümlerde ele alacağım konularda ve bütün söz ve davranışlarımda doğru olanı göstermesi için Yüce Allâh'tan yardım niyâz ediyorum. İnşâallâh!

BİRİNCİ BÖLÜM

HER DİLDE KELİMELERİN ve İSİMLERİN FARKLI OLUŞUNUN FARKLI MA'NÂLARI ZORUNLU KILMASININ AÇIKLANMASI ve ARALARINDAKİ FARKLARIN DELİLİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞ

Şeyh Ebû Hilâl el-Hasan b. Abdullâh b. Sehl (r.a) şunları söylemektedir: İbârelerin ve isimlerin farklılıklarının, anlam farklılığını gerektirdiğine dâir delil şudur: *İsm*, işâret yolu ile ma'nâyâ delâlet eden bir kelimedir. Bir şeye bir kez işâret edilmesi durumunda o şey anlaşılır. Aynı şeye ikinci ve üçüncü kez işâret etmenin bir anlamı yoktur; dili vaz' eden, dildeki herhangi bir anlamsızlığa yer vermeyen bir hikmet sâhibidir. Şâyet ikinci ve üçüncüde işâret edilen, ilk işâret edilenden farklı ise bunlar doğrudur. Bu, iki isimden her birinin tek bir lügat [kelime] olarak farklı bir anlamda kullanıldığına ve her birinin başlı-başına bir varlığı olduğuna delildir. Dolayısıyla her birinin diğerinden farklı başka bir anlamı olması gerekir. Aksi hâlde (yani, ikinci kelimenin farklı bir anlam taşımaması durumunda), bu ikinci kelime gereksiz bir fazlalık olurdu. Muhakkik âlimler de bu kanaattedirler. el-Müberred, *Her biriniz için bir şir'at ve bir minhâc kıldık/yaptık* (Mâide/48) âyetini tefsîr ederken bu duruma gönderme yapmakta ve şöyle demektedir:

Şir'at, minhâc'a atıftır; çünkü *şir'at*, "bir şeyin başlangıcı", *minhâc* ise "büyüğü ve daha genişliği" dir.

O, bu görüşüne Arabların, *şere'a fulânun fi kezâ* [falan şu işe başladı] ve *enhece'l-beliyyü fi's-sevbi* [elbisede yırtık açıldı, genişledi] sözlerini delil getirmektedir.

İki şey, birbirinden farklı olup aynı şeyi tanımlıyorlarsa, bu ikisi birbirine atfedilebilir. Ancak ikinciyle, birinci ile kastedilen anlam kasedilmek isteniyorsa, bunların birbirine atfedilmesi bir hatâdır. Şâyet Zeyd, Ebû Abdullâh ise, *câenî zeydun ve ebû 'abdullâhi* [bana Zeyd ve Ebû Abdullâh geldi] denmez. Fakat ifâde şu sözdeki gibi atfedilebilir:

*Emertuke'l-hayre fe-ef'al mâ umirte bihî
Fe qad terektuke zâ mâlin ve zâ neşebi*

[Sana hayr emredildi, emredildiğin şeyi yap
Ben seni bir miktar *mâl* ve *neşeb* [aqâr] sâhibi olarak bıraktım]

Mâl kelimesi, herhangi bir kayıtlı kayıtlanmadığı zaman, bununla “altın ve gümüş” kasedilir. *Neşeb* [aqâr] ise, “sürekli ve kalıcı gelir getiren, sâbit mülkler” anlamında kullanılmıştır. Hutay'e'nin şu sözü de böyledir:

*Elâ habbezâ hindun ve arzun bihâ hindun
Ve hindun etâ min dûnihâ'n-ne'yu ve'l-bu'du*

[Hind ne güzel değil mi? Hind'in bulunduğu yer
Arkasından *ne'y* ve *bu'd* gelen Hind]

Ne'y, “ulaşılacak kadar uzaklıkta veya bundan daha yakın bir mesâfede bulunan şey” için kullanılır. *Bu'd* ise, “hakikatte çok uzakta olmak”tır. Buna göre, *ne'y*, “bu'd'un ilk merhâlesi” dir, *bu'd* ise, “hemen hemen uzaklığın son merhâlesi” dir.

Ebû Hilâl (rh.) şunları söylemektedir: Şâirin burada söylediği atıfta, daha önce zikretmiş olduğumuz *'aql* ve *lübb*, *ma'rifet* ve *'ilm*, *kesb* ve *cerh*, *'amel* ve *fi'l* gibi Kur'ân'da geçen ve Arabların kullandığı ve biri diğeri yerine geçen bütün lafızların birbirine atfedebileceğine delîl vardır. Fakat iki kelimenin birbirine atfi, ancak aralarında anlam farkı olduğu zaman câizdir. Anlam farkı olmasa bile, Zeyd, Ebû Abdullâh olduğu için, Zeyd'in, Ebû Abdullâh'a atfi câiz değildir.

Ebû Hilâl (r.a) şöyle demektedir: Bilindiği gibi, bir kelimenin bir başka kelimeye atfının geçerli olabilmesi için, atfedildiği kelimenin taşıdığı anlam dışında başka bir anlam taşıması gerekir, ki bu, atfedilen kelimenin hakkıdır. Ancak, *Kim, Al-lâh'a, O'nun meleklerine, rasûllerine, Cibrîl'e ve Mikâl'e düşman olursa...* (Bakara/98) âyetinde *Cibrîl ve Mikâl*'in,¹ *melekler'e* atfında olduğu gibi, ikinci kelime iltifat ve yüceltme amacıyla zikredilirse atfı yapılabilir. Bazı nahivciler şöyle demiştir:

Bir lafzın iki değişik ma'nâsının her birine izâfe edilen² bir alâmet bulunmadıkça, o iki değişik ma'nâya delâlet etmesi câiz değildir. Eğer onda böyle bir alâmet bulunmazsa, muhâtaba zor ve karışık gelir. Böyle kullanmaya iten zorunluluk ya da illet bulunmadıkça, zor anlaşılır deliller kullanılması hikmete uygun değildir. Sözde [kelâmda], bunun dışında bir kullanım çok nâdirdir. Nitekim, bir lafzın iki ma'nâya delâlet etmesi câiz değildir. Aynı şekilde, iki lafzın da bir ma'nâya delâlet etmesi câiz değildir. Çünkü bu, hiçbir faydası olmayacak şekilde sözü artırmaktır.

Ebû Hilâl şöyle devâm ediyor: *Fe'ale* [yaptı] ve *ef'ale* [yaptırdı] kelimeleri aynı ma'nâda olmadıklarından, aynı anlam için kullanılmaları câiz değildir. Bu iki yapı, ancak iki ayrı kelime [*lügat*] olarak kullanılır. Bir çok nahivci ve lügatçinin zannettiği gibi, farklı iki lafzın anlamlarının aynı olması imkânsızdır. Onlar, kendilerinde anlam farklılıkları olduğu hâlde, sürüp gelen âdetleri ve örfleri gereği bu kelimeleri tabîi olarak konuşan Arablardan duydular; fakat bu özellikleri ve farkları anlamadılar, bu nedenle sözkonusu yanlışlar ortaya çıktı ve Arablar hakkında hikmetin cevaz vermediği tarzda yorum yaptılar. Arablardan muhakkik olanlar, “Harekeleri farklı olan iki keli-

¹ Diğer nüshalarda *Mikâl*, Timuriye nüshasında *Mikâil* şeklindedir ki iki farklı krâattir.

² Nüshalarda, *tuzâfu* yerine *tuzâmuhû* şeklindedir.

menin aynı anlamda olmaları câiz değildir” demişler ve şöyle devâm etmişlerdir:

Şâyet kişi bir şeye hazırlıklı ise, bu durumda *mifal* kalıbı kullanılır; *mihram* [rahmete hazır] ve *mihrab* [harbe hazır] gibi. O konuda güçlü ve muktedir ise *fe'ül* kalıbı kullanılır; *sabûr* [çok sabırlı] ve *şekûr* [çok şükreden] gibi. O işi tekrar tekrar yapıyorsa *fa'âl* kalıbı kullanılır; *'allâm* [çok bilen] ve *sabbâr* [çok sabırlı] gibi. Eğer bir iş onun için bir alışkanlık hâline gelmiş ise *mifal* kalıbı kullanılır; *mi'vân* [çok yardım eden], *mi'tâ* [çok bağışta bulunan] ve *mihdâ'* [çok hediye eden] gibi. Anlamlarına tam olarak nüfûz edemeyen biri, bütün bunların sâdece mübâlağa ifâde ettiğini zanneder, oysa durum böyle değildir. Aksine bu kelime kalıpları mübâlağanın yanı sıra, değiştiğimiz anlamları da içerirler. Aynı şekilde, *fe'altü* [yaptım] demek de, bu türden bir anlam ifâde eden iki kullanım dışında bütün ifâdelerde *efaltü* [yaptırdım] demekten farklıdır: *Saqaytu'r-racule* [adamı suladım] ifâdesi, “ona içeceği birşey vermen” ya da “içeceği boğazına koyma” anlamına gelir; *esqaytuhu* [onu suladım] ifâdesi ise, “onu su sâhibi yaptığın” ya da “sudan bir hisse verdiğin” anlamına gelir. *Şeraqati's-şemsu* [güneş aydınlandı/doğdu] ifâdesi de, *ğarabet* [güneş battı] ifâdesinin zıddı bir anlam ifâde ederken, *eş-raqat* [aydınlattı] ise, “güneşin aydınlatma kaynağı olduğu” anlamına gelir. *Ra'adeti's-semâu* ifâdesi, “gök gürültü getirdi; *er'adetu's-semâu* ifâdesi ise “gök, gökgürültüsü sâhibi oldu” anlamına gelir. Bazı lügatçilerin, “*Şa'ar* ile *şa'r* ve *neher* ile *nehr* kelimeleri aynı anlama gelir; çünkü bunlar iki ayrı lehçedir” iddiâlarına gelince; hareketlerin farklı olması, anlamların da farklı olmasını gerektirdiğine göre, aynı şekilde anlamların farklı olması da hareketlerin farklı olmasını gerektirir.

Yine bu anlamda muhakkik dilbilimciler şöyle demişlerdir:

Harf-i cerrler [ön takılar], arka arkaya gelmezler.

İbn Durustevayh daha da ileri giderek demiştir ki:

Harf-i cerrlerin ardarda getirilmesi, lügati [dili] ortadan kaldırmak ve dildeki hikmeti mahvetmek demektir. Aksine bir iddiâ, aklın ve mantığın gereklerine aykırıdır.

Ebû Hilâl (rh.) şöyle devâm etmektedir: Bu durumda eğer harf-i cerrler ardarda gelirlerse, kendi gerçek anlamlarından çıkar ve iki harf-i cerrden her biri diğerinin taşıdığı anlamı taşıyıcı bu durum, onların ikisinin aynı anlamı taşıyan iki farklı lafız olmalarını gerektirir. Mukakkikler bu iddiâyı reddederek, bu iddiânın ‘içeriğe nüfûz edemeyenler’e âit olduğunu söylemişlerdir.

Birisi çıkıp şöyle diyebilir: “Senin, iki farklı lafzın tek anlama gelmesini kabul etmekten kaçınman, bütün lügatçileri reddetmen demektir. Çünkü onlar, *lubb*'ü “aql”, *cerh*'i “kesb”, *sekb*'i “sabb” diye tefsir ediyorlar. Bu da onlara göre, *lubb*'ün “aql”, *cerh*'in “kesb” ve *sekb*'in “sabb” ile aynı olduğunu gösteriyor.”

Bizim cevâbımız şudur: Biz de aynı şeyi söylüyoruz; ancak biz, *lubb* her ne kadar “aql” ise de, *lubb*'ün “aql” sözünden farklı bir anlam ifâde ettiği kanaatini benimsiyoruz. Aynı şekilde, *kelâm*, “qavl”, *qavl* de “kelâm” değildir; çünkü bu iki kelimedenden her biri diğerinden farklı bir anlam ifâde eder. *Mü'min* de aynı şekilde, *sevâba hakk kazanmış* anlamında değildir, çünkü *sevâba hakk kazanmış* sözü, *mü'min* sözünün ifâde ettiği anlamdan farklı bir anlam ifâde eder. Bu gibi kelimelerin tamamı böyledir. Bu anlamda Müberred şunları söylemiştir:

Aynı anlamı ifâde için kullanılmalarına karşılık, *eb sartuhu* demek ile *basartu bihi* demek arasında fark vardır: *Basartu bihi*, “bulunduğu yerde onu görüyor oldun”, yani “görme hâline intikâl ettin” anlamındadır. *Ebsartuhu* ifâdesinde ise, onu bir ya da birden çok görmüş olabilirsin. *Edhaltuhu* [onu içeri koydum] ifâdesi ile, *dehaltu bihi* [onunla birlikte girdim] ifâdesi de böyledir; eğer *edhaltuhu* dersin, senin onunla birlikte olman veya olmaman câizdir. *Dehaltu bihi* ifâdesi ise, girme eyleminin seninle birlikte ve senin sebebinle olduğunu haber verir.

Sözü kısa tutma gereği bizi, bu görüşü destekleyen örneklerden bu kadarıyla yetinmeye zorluyor ki bu da kâfidir.

Bu anlamlar ve benzerleri arasındaki farkın anlaşılmasını sağlayan birçok husûs vardır:

A) Anlamları arasında fark murâd edilen iki lafzın kullanım farklılığı,

B) Aralarında fark talep edilen iki ma'nânın sıfatlarına bakmak,

C) Sözkonusu iki anlamın te'viline bakmak,

D) Sözkonusu iki kelimenin fiillerinin geçişlilik kazandığı harflere bakmak,

E) Zıddlarına bakmak,

F) İştikâkına [türeyişine] bakmak,

G) Lafzın kalıbının [sığasının], kendisi ile yakın anlamlı kelime arasında fark gerektirip gerektirmeyeceğine bakmak,

H) İki lafzın hakîkatine veya ikisinden birinin lügatteki aslına bakmak.

İki kelimenin kullanımlarına bakılarak anlaşılabilen fark; *'ilm* ile *ma'rifet* arasındaki fark gibidir. *'ilm* iki mef'ûl [tümleç] alır, *ma'rifet* ise bir mef'ûl alır. Bunlar bu şekilde kullanılırlar. Lügatçilerin bu iki kelimeyi bu şekilde kullanmaları, iki kelime arasında anlam farkı olduğunu göstermektedir. Sözkonusu anlam farkı şudur: *Ma'rifet*, "bilinenin [*ma'lûm*] başkasından ayırd edildiği [*temyiz*]" anlamını ifâde eder; *'ilm* lafzı ise, bu anlamı ifâde etmez. Ancak bilinenin zikredilmesi husûsunda başka bir tahsîs türü yoluyla ifâde eder. İlgili bölümde bu konu üzerinde yeterince duracağız.

İki ma'nânın sıfatları yoluyla anlaşılınan fark; *hilm* [nefse hâkim olmak] ile *imhâl* [acele etmemek] arasındaki fark gibidir. *Hilm* [nefse hâkim olmak], sâdece güzel olur; *imhâl* [acele

etmemek] ise, güzel de çirkin de olabilir. Allâh (c.c) izin verirse bu konuya, ilgili bölümde açıklık kazandıracamız.

İki ma'nânın te'viline bakarak anlaşılınan fark; *mizâh* [şaka] ile *istihzâ'* [alay] arasındaki fark gibidir. *Mizâh*, mizâh yapılan şahsın aşağılanmasını ve hakîr olduğuna inanmayı gerektirmez. Nitekim hizmetçi, efendisiyle, yönetici ve hükümdârlar ile karşılıklı mizâh [şaka] yaparlar, bu durum birbirlerini aşağıladıklarını ve onların hakîr olduklarına inandıklarını göstermez; ancak hizmetçinin onlara yakın olduğunu gösterir. *İstihzâ'* ise, *istihzâ'* edileni aşağılamayı (ve onun hakîr olduğuna inanmayı) gerektirir. İşte bu şekilde, bu iki anlamın delâlet ettikleri ve gerektirdikleri şeylerin açıklanması sûretiyle ikisi arasındaki fark ortaya çıkmaktadır.

Fiilleri geçişli yapan harfler vâsıtasıyla anlaşılınan fark, *'afuvv* ile *ğufrân* arasındaki fark gibidir. Şöyle ki: *'Afevtu 'anhu* [onu afv ettim] ifâdesi, "onun günâhını ve karşılığı olan cezâyı silip yok etmiş olmanı" gerektirir. Oysa *ğafertu lehû* [ona mağfiret ettim/onu bağışladım] ifâdesi, "onun günâhını örtmeni ve ortaya dökmemeni" gerektirir. Allâh izin verirse ilgili bölümde bu konu açıklanacaktır.

Zıddını itibâra alarak anlaşılınan fark, *hıfz* [muhafaza etmek] ile *ri'âye* [gözetmek] arasındaki fark gibidir: Şöyle ki; *hıfz*'ın [muhafaza etmenin] zıddı, *izâ'a* [kaybetmek/yitirmek]; *ri'âye*'nin [gözetmek] zıddı ise *ihmâl*'dir [başıboş bırakmaktır]. Bu nedenle, başlarında çoban bulunmayan hayvânlar için, *hemel* [başıboş] ifâdesi kullanılır. *İhmâl*, "kaybolmasına sebep olmak"tır. Buna göre *hıfz*, "yok olup gitmemesini sağlamak için bir şeyi kötülüklerden korumak/muhafaza etmek"; *ri'âye* ise, "sözkonusu şeyi kötülüklerden koruyan şeyin sebebini işlemek"dir. Allâh (c.c) izin verirse bu durumu ilgili bölümde açıklayacağız. Eğer bu iki kelime ve benzerlerinde bunların zıddları dikkate alınmazsa, aralarındaki farkı anlamak son derece zor olur.